

Niende Aargangs andet Hefte.

Kiøbenhavn, trykt hos Directeur Joh. Fred. Schulk. Forlagt af Prof. Jac. Baden.

Cicero's Forsvar for L. Murena.

(See første Hefte af denne Aargang S. 17 ^a til 34 b).

14. Der ere to Professioner som kunne sætte Mennesker i den højeste Værdigheds Grad. Den ene Feltherrens, den anden den gode Talers. Den sidste sørger for Fredens Prydelser, den første afsværger Krigens Farer. Dog gielde de andre Dyder meget af sig selv: Retfærdighed, Redelighed, Beskedenhed, Maadelighed, hvilke vi alle vide, at du besidder i en fortrinlig Grad, Servius! men nu taler jeg om, hvad Indsigter der ere passende til Trosspøster, ikke om enhver medfødt Dyd. Alle disse Studeringer rives os af Hænder, saasnart Vasnen forkynnder os nogen nye Krigsbevægelse. Thi som en vittig Digter og grundig Skribent siger (68): naar Feltslage forkynendes, saa forjages ei alene hiin Eders ordrige Klogskab, som I ville have den anseet for, men ogsaa Filosofien, denne Verdens Herkerinde. Alt

68) Han mener Ennius, af hvem Gellius anfører disse Vers.

udføres med Bold, Taleren foragtes, ei alene hiin kiedsomme Snakker, men ogsaa den gode Taler: den grove Soldat elskes, og Eders Studium (69) ligger gandske nedtrykt: De søge ikke Skyldestgiftelse ved Rettens Vaaben, men ene ved Glavind, som Ordspøget lyder (70). Og dersom saa er, saa tænker jeg Sulpitius! Forvet bør vige for Leiren, Nalighed for Krigstjeneste, Griffel for Glavind, Skygge for Sol, med eet Ord: den Ting være den første i Staten, for hvis Skyld Staten selv er den første blandt Staterne.

Men dette er det, som Cato glver at forstaae, at jeg taler om med alt for store Ord, og at jeg har forglemt, at denne hele michtridatise Krig er ført med stakkels Fruentimmer (70 b). End

69) Jurisprudentsen.

70) som Ordspøget lyder: i Orig. inquit. Ordspøget er ventelig taget af en gammel romersk og ubekjendt Digter.

70 b) Den Mening var Julius Cæsar ogsaa af, som, efter Svetons Fortælling: "da han havde saaet saa let en Seier over Phar-

hønt jeg heri er af gandske anden Mening, vil jeg dog ikkun tale kortelig herom, efterdi Sagen ikke beroer derpaa. Thi dersom alle Krige, som vi have ført med Grækerne, ere foragtelige, saa maa vi lee ad Manius' Curius' Triumf over Kong Pyrrhus, ad Flaminius' over Philippus, M. Fulvius' over Etoleserne, L. Paulus' over Kong Perses, Metellus' over Pseudo Philippus, Mummus' over Corintherne. Men have disse Krige været meget vigtige, og de deri erholdte Seier-vindinger meget vigtige: Hvorfor foragtes de asiatiske Nationer og hin Fiende af dig? Af Historiens gamle Mindesmærker seer jeg, at det romerske Folk har ført en af de blodigste Krige med Antiochus; og L. Scipio som blev Seierherre i denne Krig, deelte Eren med sin Broder Publius, og indlagde sig samme Ros ved at tage sig Tilnavn af Asien, som hiin bar i sit Tilnavn af det overvundne Afrika 71). Og i denne Krig viste Cato's din Oldfaders Dyd sig i en herlig Glæde; thi da han var som jeg forestiller mig, saadan en Mand som jeg seer dig at være, saa skulde han aldrig være draget derhen med Scipio, dersom han havde troet, at han vilde komme til at staaes

naces, Mithridat den Stores Søn, ideelig talede om Pompejus's Lykke, der havde faaet sin fornemteste Berømmelse som Krigsmand, af at have seiret over saa quindagtigt et Folk, cui præcipua militiæ laus de tam imbelli genere hostium contigisset. Svezon. Jul. Casar c. 35.

71) Nemlig L. Scipio fik Tilnavn af Scipio Asiaticus, ligesom hiin af Africanus.

med svage Fruentimmer. Heller ikke skulde Naad det gaaet om Dord med L. Africanus, for at faae ham til at drage til sin Broder som hans Lieutenant, efter at han selv, ved lidet tilforn at have forjaget Hannibal af Italien, og kastet ham ud af Afrika og erobret Carthago, havde befriet Republiken fra de yderste Farer, dersom ikke denne Krig var bleven anseet for vigtig og farlig.

15. Ja, dersom du ret vil betænke, hvad Magt Mithridates har haft, hvad han har udrettet, og hvad Mand han har været; saa vil du useilbarlig foretrække denne Konge for alle Konger som have ført Krig med det romerske Folk. Det var ham, som Sulla, ingen uerfaren Feltherre, icke at sige andet — efter at han havde sægt ham i Harnisk ved et uheldigt Slag 72), og bevæget ham til at overdrage hele Asien med Krig, dog lod fare med Fred 73), uagtet han havde den stærke og tapperste Krishær paa Benene. Det var

72) Her er formodentlig noget ubeladt i Texten. Ved dette Slag mener Ernesti, man maa forstaae et lykkeligt Slag med Mithridates General Archelous i Grækenland, hvorved Mithridates blev egget til at gribe Krigen an med mere Styrke, og at oversalde hele Asien.

73) Dette forestiller han oratorisk, som om Sulla havde gjort Fred med Mithridates, fordi han frygtede hans Magt. Af Historien veed man, at det var for at komme i en Hast tilbage til Italien, og dæmpe det Uveir som havde reist sig imod ham af Marius' Parti.

ham som Murena, Fader til vores, efter at han havde tilsat ham paa det heftigste og aarvaagenste, og trykket ham for en stor Deel tilbage, forlod, uden at gjøre Haas paa ham. Det var denne Konge, som, efterat han havde taget sig nogle Aar til at forstærke sig til Krigen, tog saa meget til i Magt og Dyruehed, at han troede, han kunde foreene Oceanet med Pontus, Sertorius' Tropper med sine.

Og da der til denne Krig vare sendte to Consuler, hvoraf den ene skulde forfølge Mitridates 74), den anden besytte Bithynien 75), saa gif det saa ulykkeligen med den Enes Sager baade til Lands og Vand, at han gjorde meget til at udbrede Kongens baade Magt og Navn 76). Men paa Luculs Side indlagtes saa megen Ære, at hverken større Krig, eller fort med større Overlag og Tapperhed, kan nævnes. Thi da den hele Krigs Styrke havde fattet Posto ved Cyzicum, og Mitridates sat sig i Hovedet, at denne By vilde blive ham en Dør til Asien, som naar han fik opbrudt og nedrevet, vilde hele Provindsen staae ham aaben; saa bragtes dette i Stand af Lucullus, at vore troeste Bundsforvarters By blev forsvaret, og alle Kongens Tropper ved en langvarig Beleiring fortærede. — End hint Søslag ved Tenedos, da Fiendernes Flaade med spendte Seil, under de

hidsigste Anforere, søgte til Italien, opblæst af Haas og Mod: mener du, det er gaaet af med en liden Dyst og ringe Anstrængelse? Jeg taler ikke om Feltslage, jeg forbigaaer enkelte Byers Angreb. Langt om længe, forjaget af sit Nige, galdt Mitridates dog endnu saa meget ved Naad og Myndighed, at da Kongen af Armenien havde forenet sig med ham, fornyede han sin Magt ved friske Vistand og friske Tropper.

x6. Dersom jeg her havde at tale om vor Krigshærs og vor Feltherres Krigsbedrifter, saa kunde jeg nævne overmaade mange og store Træfninger. Men det er ikke mit Forsæt. Dette siger jeg: dersom denne Krig, denne Fiende, denne Konge havde været at foragte, saa skulde hverken Naadet og det romerske Folk have troet, at det burde taget sig af den med saa megen Omhyggelighed, heller ikke have ført den i saa mange Aar, heller ikke til saa stor Ære for Lucullus. Ei heller skulde det romerske Folk med saa megen Iver overdraget til Pompejus Omsorgen for at bringe den til Ende; og af alle denne Mandes Feltslage som ere utallige, forekommer mig det at have været det allerheftigste og det som førtes med den største Varme, det hvori Kongen selv blev angreben.

Men efter at han var undkommen af dette Slag, og havde taget sin Tilflugt til Bosphorus, hvorhen Krigshæren ikke kunde følge ham, beholdt han dog, endog i den yderste Nød, Kongenavnet. Derfor, endskjønt Pompejus havde taget hans Nige i Besiddelse, og fordrevet ham fra alle Ryster og bekendte Opholdssteder, satte han dog saa megen Pris paa denne Enes Liv, at, endskjønt Scieren havde sat ham i Besiddelse af alt hvad han havde været Eier af, hvad han havde nærmet

74) Denne Consul var L. Lucullus.

75) Det var Marcus Aurelius Cotta.

76) Næmlig Aurelius Cotta blev overvundet af Mitridates ved Chalcedon, og Plutarch fortæller, at 60 Skibe bleve tagne tilfældigemed Mandskabet, 4000 Fodfolk ihjelslagne, og Cotta selv indsluttet og belejret i Chalcedon.

fig' til, hvad han havde gjort sig Haab om (77), saa anfaae han dog ikke Krigen for tilendebragt, førend, han havde saaret Livet af ham. — Denne Fiende er det, du seragter, Cato, med hvem saa mange Felt herrer, i saa mange Aar, i saa mange Træfninger have ført Krige! hvis Liv af Pompejus blev agtet saa høit, endog efter at han var udstøbt af sit Rige, at man da først holdt Krigen for tilendebragt, da hans Død var forkyndet. I denne Krig altsaa paastaer jeg, at Murena har vist sig som en Officer af tapperste Mod, høieste Forstand, største Paapassighed; og at denne hans Tjeneste har gjort ham ikke mindre værdig til at naae Consulatet, end denne vores (78) Industrie paa Forum.

17. Men, siger man, da begge søgte Præturet, blev Servius først proclameret som Prætor. — Bliver I endnu ved at handle med Folket, som om det havde forskrevet sig til, at hvad Plads det engang har givet en Candidat i een Hæderspost, den samme skal det lade ham i de øvrige? Thi hvad Euripus (79), mene I, har saa mange Bevægel-

---

77) *I Orig. ut cum omnia, quæ ille (Mithridates) tenuerat, adierat, sperarat, victoria possideret — adire omnia maa være forskjælligt, ikke alene fra tenere, men ogsaa fra sperare: tenere loca er mere end adire, men adire mere end sperare; omnia strækker sig videre end loca, dog Figuren taget af loca.*

78) Min saavel som din.

79) Euripus, et især bekendt smalt Sund imellem Cuba og Boeotien, som var i bestandig Oprør.

ser, saa store Rystelser, som Folkesforsamlingerne have Forvirringer og stormende Optrin? En eneste Dags eller Nats Mellemkomst forstyrrer ofte Alt, og den almindelige Mening forandres undertiden ved en lille Vind af et Rygte. Ofte endog uden nogen aabenbare Marsag, skeer andet end hvad vi formode, saa at endog Folket undertiden undrer sig, at det er skeet, da det dog selv har gjort det. Intet er uvissere end Almuen, intet dunklere end Menneskers Villie, intet fluffeligere end den hele Udgang med Comitterne. Hvem har troet, at L. Philippus, en Mand af største Veltalenhed, Virksomhed, Kredit, Adel, kunde overvindes af M. Herennius? Hvem, at Q. Catulus med sin fortrinlige Humanitet, Visdom, Retfærdighed, af Cn. Manlius? Hvem, at M. Scæurus, en høit ærverdige Mand, en ypperlig Borger, den klæfteste Raadsherre, af Q. Maximus? Ei alene troede ingen, at dette vilde skee, men end ikke, da det var skeet, kunde skønnes, hvorfor det saaledes var tilgaaet. Thi ligesom Stormvindene ofte bevæges efter et vist Varsel i Luften, ofte opkomme usorubset uden nogen vis Grund, af en og anden dunkel Marsag, saaledes i dette Folkemødes Uveir, kan du ofte skønne, efter hvad Tegn det har reist sig; ofte er det saa dunkelt, at det synes at være opkommet af en Hændelse.

18. Men alligevel, naar en Grund skal gives, saa ere to Ting heilighen savnede i Præturet, hvilke begge gavne Murena i Consulatet: den ene, Forventningen af en Skiank og Gaver (80), som

---

80) Saadanne Skiank og Gaver bestode i Theaterspil, Gladiatorfæge, og offentlige

var taget til bande ved noget Nye, og ved Medbeisernes Umhyggelighed og Snak; den anden, at de som han i Provindsen, og i sin Legats-Post havde haft til Bidner baade paa sin Gavnildhed og Tapperhed, havde endnu ikke forladt Regimenterne 81).

Vegge disse Fordele har Lykken giemt ham til den Tid, da han søgte Consulatet. Thi baade var Krishæren, som kom sammen til Luculs Triumf, ogsaa Murena behjælpelig ved sin Nærvarrelse, og den anseelige Gave, man savnede ved Ansegningen om Præturet, godtgjorde han igjen i Præturet 82).

Synes dig disse Ting at være en ringe Hielp til Consulatet? Soldaternes Billie? — der ligesom den i og for sig selv gjælder meget, saavel ved Mangden, som ved den Credit enhver har i sin Sirkel; saa har især i et Consulvalg, Krigsfolkets Stemme megen Indflydelse ogsaa hos det hele Folk. Thi Feltherrer vælges i Consularcomitier, ikke Ordfløvere 83). Derfor har saadan en Tale

megen Tynd: jeg var saaret, og han vederqvagede mig: han har delt Byttet med mig: under denne Anføret have vi indtaget Leiren, rykket frem imod Fienden: aldrig har han paalagt Soldaten mere Arbejde, end han har taget paa sin egen Del: han er baade tapper og lykkelig. Hvor vigtigt tænker du, dette er til at skaffe sig Dygt og Velvillighed hos Mennesker? Thi dersom man anseer Religionen at have saadan en Del i disse Comitier, at hidindtil steds et Prærogativ-Varfel 84) har gjeldet: hvad Under, at det almindelige Dygt og Snakken om hans Lykke har gjeldet for Varfel hos ham 85).

19. Men om du ogsaa anseer disse Ting for ubetydelige, da de ere de betydeligste, og du fore-

---

te, som vel er et mildere Ord end det jeg har brugt, men dog ventelig valgt med Flid, for at nedtrykke saadanne Competenter som Servius.

84) Prærogativ-Varfel, d. e. det Varfel eller Omen, som man tog af den Tribus eller Kode, som efter Lodkastning havde faaet Ret til at votere først i Comitierne; thi Loddet bestemmede denne Ret, og da Loddet holdtes for at tilkiendegive Guderne Billie, saa satte man saadan Pris paa denne Kodes Votering — som deraf kaldtes tribus prærogativa — at de andre Tribus gemenlig rettede sig efter dens Votum.

85) D. e. at man har forklaret den Lykke han havde indlagt sig i Krigen, som et Bink af Guderne, at han var den af dem til Consulatet udsæete Person.

Giestebude, som med stor Pragt tilberedes Folket paa Prætorsens Bekostning, og hvorved han erhvervede sig ikke saa Stemmer til Consulatet, naar den Tid kom.

81) Være altsaa endnu i Rom, og kunde give deres Stemmer paa Valgdagen til deres forige General.

82) Han gav altsaa Folket den Gave (see ovenfor Note 80) som Prætor, hvilken man forgiæves ventede af ham som Candidat til Præturet.

83) I Orig. verborum interpretes, Ordflø-

trækker Civilisternes 86) Stemmer for Krigsfolkets; saa sæt dog ikke saa ringe Pris paa Smagen i hans Lege, og Pragten i hans Theater 87), hvilke begge Dele vare ham til stor Gavn. Thi hvad skal jeg tale om, at Folket og der uerfarne Almue finder særdeles stor Fornøielse i Lege? Det er mindre at undre over, endskjønt det er nok i denne Sag, efterdi Comitter ere for Folket og Mængden. Naar derfor Folket finder Belyst i Leges Prægt, saa er det ikke at undres over, at den har gavnet Murena hos Folket. Men dersom vi selv, som baade ved Forretninger hindres fra al Fornøielse, og i vor Væstæstigelse selv kunne have mange andre Fornøielser, dog finde Lyst i Lege: hvad vil du da undres over den uoplyste Mængde.

Lucius Otho, en klæk Mand, min Fortrolige, giengav Ridderstanden, ikke alene Anseelse, men ogsaa Lyst og Glæde 88). Derfor er denne

86) Civilisternes, i Orig. urbanam suffragationem, Govedstadsmandenes — sættes imod suffragatio militaris.

87) Smagen i hans Lege, og Pragten i hans Theater; hvilke begge Ting Murenas Modstander foragtede, og søgte at gjøre ham latterlig for hos Folket.

88) Lucius Otho gav, som Almuens Tribun, for at bringe Ridderstanden i Anseelse, den Lov, at Ridderne skulle have deres Plads i Skuespil paa de 14 forreste Bænke ved Orkesteret. Ved denne Lov synes tillige at være sørget for Statens Finanser; thi naar Ridderne vilde have og udøve dette Fortrin, saa maatte de bevise,

Lov som angaaer Skuespillene, den klæreste af alle, fordi denne smukke Stand har ved den tilligemed sin Glæde faaet sin behagelige Tidsfordriv tilbage. Du kan derfor troe mig: Skuespil fornoie Folk, ikke alene dem som tilstaae det, men ogsaa dem som følge det; hvilket jeg har fornummet, da jeg søgte Consulatet; thi ogsaa jeg har haft Skuepladsen til Medbeiler 89).

20. Dersom jeg, der i tre Dage havde anrettet Skuespil som *Edilis*, alligevel blev sat i Uroe ved Antons Skuespil 90), mener du da, at dennes Solvtheater 91), som du spotter over, intet skulde have været dig imod, da du af en Hændelse ingen Skuespil havde anrettet? — Men lad alle disse

at de havde Riddercensus eller 500 *Sestertier*; hvoraf fulgte, at naar de ikke havde dem, maatte de lade sig noie med en ringere Plads. Deraf forklarer jeg, at nogle Skribenter anføre som Indhold af den *Rosciske* Lov, at den ogsaa bestemte en vis Plads for *Dankerottorer* (*decocutores*) eller dem som havde sat deres Riddercensus overstyr.

89) Det vil sige: jeg har haft Rivaler til Consulatet i dem som ved de prægtige Skuespil, de havde givet Folket i deres Candidatdage, lagde mange Hindringer for mig, da jeg søgte Consulatet.

90) Denne Antonius var hans Rival til Consulatet.

91) Man gik til den Yderlighed af Prægt i de Skuespil, man gav i Candidatdagene, at man, om ikke havde Skueplads af Solv

Ting være lige: lad Tjeneste paa Foruur være lig Tjeneste ved Krigshæren: lad Civilisternes Stemmer kunne sættes i Vægtning med Soldaternes: lad det være det samme, at have æret de prægtigste Lege, og aldrig at have æret nogle; mener du da, at der i Prætoriet selv ingen Forskiel har været imellem dit og hans Lod? Hans Lod var det, som vi alle dine Venner ønskede dig, at pleje Retten: hvori Stenstandens Vigtighed skaffer Ære, Billigheds Uddeling Yndest; hvori en vis Prætor som denne var, fyer Fortørrelse ved Upartiskhed i at decretere, erhverver sig Velvillighed ved Taalmodighed i at høre. Et herligt og til Consularet førende Bærk, hvor Ros for Billighed, Redelighed, Færdighed, sluttet tilsidst med Skuespils Vellyst.

End dit Lod? — forrigsfuldt, fælt — Forhør over offentlig Understab; paa den ene Side fuldt af Taarer og Smudsighed (92), paa den anden Side af Lænker og Angivere (93): Dommere maa nødes sammen imod deres Billie, holdes sammen imod deres Billie. Dommen gaaer en Skriver imod — strax har man det hele Laug paa Halsen: en Gratification af Sulla lastes — mange brave Mand og næsten en Part af Staden er for-

eller overtrukne med Solvplader, dog besatte dem med de kostbareste Figurer af Solv, som forestillede de fiendeste Dyr og andre Sieligheder.

- 92) Nemlig paa de Beklagtes Side, som kom i Retten grædende og i smudsige Klæder.
93) Nemlig paa Klagerens Side, som fremstillede Angivere mod de Beklagte, og krævede Straf over Forbrydere.

tørnet. Mulcterne sættes strængt i Proccesser (94): hvem det staaer an, glemmer det; hvem det smærter, hugser det.

Endeligen — du har ikke villet modtage nogen Provinds (95). Jeg kan ikke laste dig for det som jeg har billiget hos mig selv, baade som Prætor og som Consul (96). Men alligevel har Provindsen skaffet L. Murena mange gode Venner, tilligemed det beste Navn og Rygte. Paa Veien udskrev han Rekruter i Umbrien: den Velighed Staten gav ham til at vise Vedelmødighed (97), brugte han til at gjøre sig de mange Tribus gunstige, som Umbriens Provindses bestaae af, og i Gallien bragte han det dertil ved sin Billighed og Narvaagenhed, at vore Folk (98) inddrev Pengen,

94) Mulcterne, d. e. hvad de, der tabe deres Sag, bør bøde.

95) Nemlig naar en Prætor havde fuldendt sit Aar i Magistraturen efter det Lod som var tilfaldet ham, saa kastede han Lod om, hvad Provinds han i det følgende Aar skulde administrere, og her havde han især Velighed til at gjøre sig fortient til Consularet.

96) Thi ogsaa Consulerne gif sædvanlig efter Consularet til en Provinds som Proconsuler, endskjønt Cicero blev hjemme for de borgerlige Urolighedens Skyld.

97) Naar han i at udtage Rekruter, forskaaede dem som havde mange Børn, eller som havde Forældre de maatte sørge for, eller paa andre Maader.

98) Ventelig mener han ved vore Folk Toldforpagterne og deres Detiente.

som de allerede havde opgivet alt Haab om. Du — kan jeg tænke — gif imidlertid dine Venner tilhaande. Det er sandt, men betænk dog dette, at nogle Venners Hengivenhed pleier at tabe sig imod dem, som de mærke, foragte Provindsler.

21. Og eftersom jeg har viist, Dommere! at Murena og Sulpitius have været lige værdige til at søge Consulatet, men haft ulige Lykke i Provindsforretninger 99); saa skal jeg nu aabenbare sig, hvori min gode Ven Servius har forseet det, og sig det i Eders Paahør, da Tiden nu er forbi 100), hvad jeg ofte har sagt ham i Centrum, da der kunde gøres hvad det skulde være ved Tingen 101).

At du ikke forstaaer, Servius, at søge et Consulat, har jeg meget ofte sagt dig; og selv i de Ting, hvori jeg saae dig baade handle og tale med stort og kiæft Mod, pleiede jeg at sigte dig, at du forekom mig mere som en modig Raads-herre, end som en viis Candidat 102). For det

99) Saaledes kalder han de Forretninger, enhver fik i Præturet ved Lodkastning. Sulpitius fik lutter ubehagelige Sager at domme i, hvori han ikke kunde undlade at giøre sig et stort Parti til Venner. Murena derimod fik saadanne Sysseler, hvormed han kunde skaffe sig Venner og Belyndere.

100) Næmlig at giøre noget til Sulpitius' Fordeel.

101) D. e. da Pluraliteten endnu ikke havde bestemt, hvem der skulde være Consul, Servius eller Murena.

102) Viis Candidat kalder han den, som har Klogskab nok til at søge et Embede.

forste, disse Anklagernes Skæf og Tvedster, som du pleiede væglig at betiene dig af, vise vel en kiæft Mand, naar baade giøre de, at Folket troer; han intet Haab giør sig om at naae hvad han søger, og de svække tillige hans Venners Jver for ham. Jeg veed ikke, hvorledes det gaaer til; men dette er steds blevet bemærket, ikke hos een eller to, men hos Mange: at saasnart en Candidat syntes at ville lægge Klage an, troedes han at have opgivet Haab om Cresposten.

Nu da! vil du da ikke, man skal paaante en lidt Fornærmelse? — Jo tilvisse vil jeg det; men Tiden til at paaante er ikke Tiden til at søge. Den der søger, især et Consulat, vil jeg, skal lade sig ledsage baade til Torvet og Marsmarken med stort Haab, stort Mod, stort Slæng. At Candidaten gaaer inquisitorisk til Værks, staaer mig ikke an, det er Forbud paa Afvisning; ikke, at han heller søger Bidner end Stemmer; ikke, at han truer snarere end smigret; ikke at han bruger Mund, heller end gaaer omkring og complimenterer: allerhelst da alle nu efter denne nye Mode stryge omkring fra Huus til Huus, og af Candidaternes Afsyn giætte sig til, hvormeget Haab og Tillid enhver synes at have. — "Seer du, hvor bedrøvet han er! hvor han hænger med Hovedet! han har tabt Modet, han har ingen Tillid, han har kastet Seværet fra sig." Dette Nygte løber omkring — "veed du han tænker paa en Klage? han vil anstille Inquisition over sine Medbejlere, han leder efter Bidner, jeg vil giøre en anden, eftersom han selv opgiver Haabet". Saadanne Candidaters fortroligste Venner tabe Modet, lade deres Jver fare, eller erklære, at der er intet mere ved Sagen at giøre 103), eller giemme deres

103) J. Orig. testatam rem abjiciunt. Jeg

Tjeneste og Indfyldelse til Dommen og Klagen 104).

22. Dertil kommer, at Candidaten selv ikke kan anvende al sin Hu, al sin Beskyrning og Skid paa Ansøgningen; thi han maa desforuden tænke paa Klagen: en ikke ubetydelig Ting, men snarere den vigtigste af alle. Thi det er vigtigt, at anskaffe dig Midler, hvorved du kan forjage en Mand af Staten, fornemmelig en som ikke er uden Hielp, ikke svag, som forsvares baade af sig selv, og af sine Venner, ja endog af Fremmede. Thi vi strømme alle til for at afværge Farer, og naar vi ikke ere aabenbare Fiender, saa vise vi endog dem som ere mest fremmede for os, de samme Tjenester og Omhyggeligheder i Hovedsager 105), som vi skyldte vore største Venner. Hvorfore jeg, som af Erfaring kiender Besværligheden baade i at søge, og i at forsvare, og i at anklage, har gjort mig denne Førefilling: at der til at søge kræves den mest anspændte Opmærksomhed, til at forsvare det ommeeste Bønskab, til at anklage den usfortrødenste

veed ikke med Visshed, om jeg har truffet den rette Mening.

104) D. e. til den Tid, da Sag skal anlægges mod Rivalen.

105) Hovedsager, d. e. Farer som angaae en romersk Borgers Caput, eller hans Liv og Velfærd. Jeg har troet, jeg kunde for Kortheds Skyld oversætte det Hovedsager, uden at udsætte mig for den Vebredelse, at jeg vilde ansee Romernes Caput at svare til vores Hoved i de danske compositionis med Hoved.

Møie 106). Af den Aarsag er min Mening, at det er umuligt, at den samme til Gavn kan sørge for, hvorledes en Klage, og hvorledes en Ansøgning om Consulatet skal anlægges: det ene ere saa vorne, begge Dele ingen. Du har troet, at naar du afveg fra Ansøgningsbanen, og henvendte din Hu til at klage, skulde du kunne gjøre begge Foretagender fyldest. Men du har taget storligen Feil. Thi hvad Dag er der forløbet fra den Tid, da du indlod dig i dette Trudselsystem, at du vilde klage, som du jo har anvendt fra Morgen til Aften paa denne Gienstand.

23. Du har trængt paa en Lov imod ulovlig Eøgen, den du dog ikke manglede; thi vi havde en meget alvorlig af Calpurnius 107). Imidlertid

---

106) Jeg har oversat dette Sted saaledes, at jeg har igientaget acerrimum ved officium og laborem; men jeg maa beklende, at Meningen er mig ikke ret forstaaelig.

107) Calpurnius Piso skarpede Loven mod Ambitus, ikke mange Aar for Cicero's Consulat, men havde Nød med at faae den antaget, og det skede ikke uden ved igientagen Magt. Men da denne Lov endnu ikke syntes stræng nok, fornemmelig imod L. Catilina's og Cajus Antonius's Dumdriftighed, saa formaaede Serv. Sulpitius Consulen Cicero til at skarpe den ved en nye Lov, og denne er det, han strax herefter taler om. — Saaledes i det mindste søger man at forlige de Steder, hvor Cicero kalder sig Lovgiver af denne Lov.

tid seiede man dig, baade fordi du ønskede det, og for din Værdigheds Skyld 108). Denne Lov skulde maasse givet din Klage Vægt, naar du havde haft en Sagfælsdig som var fælsdig 109); men din Ansøgning 110) var den imod. Du har æffet en haardere Straf imod Almuen; de Ringeres Gemytter bleve derved satte i Bevægelse. Du har æffet Landsforvisning imod vores Stand; Raadet seiede dig i dit Forlangende, men ugierne bestemte det efter dit Forslag haardere Vilkaar i Tilfælde, som Alle ere underkastede 111). At undfælde sig med Sygdom blev sat Straf paa; derved ere mange bleven fortørnede, som enten maa arbejde imod deres Sundhed, eller ved at tildrage sig en Sygdom, give Skp ogsaa paa de øvrige Livets Fordele 112).

Nu da! hvem har gjort disse Anordninger?
— Han som adlydede Raadets Myndighed, adly-

bede din Willie, han endelig som aldeles ingen Gavn havde deraf 113). Mener du, at det som en stor Pluralitet i Raadet med mit store Misfald forkastede, har været dig lidet imod? Du har æffet Stammernes Blanding 114), den maniliske Lovs Forlængelse 115), forlangt at Yndest, Vær-

113) Han mener sig selv som Consul.

114) Dette om Stammernes Blanding forklarer Ernesti derom, naar Stemmerne ikke gives efter census, og Centurierne ikke tælles fra første Klasse af, som det pleiede at skee efter Servius Tullius's Indretning, men alle Classers og Centuriers Stemmer tælles, saa at først enhver Borgers Stemme har samme Kraft, dernæst at man bliver i Uvidenhed om, hvem enhver gav sit Stemme til et Øvrighedsembede. At dette skulde skee, havde Serv. Sulpitius forlangt, for at gjøre Ambitus til Intet, og det er det som Cicero kalder æquationem gratiæ, dignitatis, suffragiorum.

115) Dette siger han som Taler, og for at gjøre Sulpitius forhadet, som havde forlangt, at i Comitia centuriata skulde de ringeste Borgers Stemmer have den samme Indflydelse som de Andre, der i Classernes Centurier stemmede først. Da dette Forlangende lignede det som Manilius havde gjort, at i comitia tributa skulde libertini stemme i alle tribus; saa ligner han det med den maniliske Lov, og kalder det denne Lovs Forlængelse, skint Sulpitius egentlig ikke havde krævet denne Lovs For-

108) *I Orig. mos gestus est & voluntati, & dignitati tua.* Det sidste forstaaer jeg saaledes, at da man vidste han vilde sege Consulater, men tillige at han frygtede for Rivaler, som vilde bruge alle endog ulovlige Midler for at hindre, at hans Ansøgning skulde faae Fremgang; saa vilde man ved en stærkt Lov mod Ambitus forebygge, at den skulde bruges imod ham.

109) *I Orig. nocentem reum.*

110) Næmlig om Consulater.

111) Han mener, Sygdoms Tilfælde.

112) Ernesti forstaaer derved Vresposter, og antager, at de Dommere som bleve borte i Ambitus-Sager, udeluktes fra at søge Vresposter. — Men hvor staaer det?

dighed, Bøttinger skulde gøres lige. Enukke, og i deres Byer og Municipier agtede Folk, toge det meget ilde op, at saadan en Mand havde sagt det for, at alle Grader baade i Værdighed og Yndest skulde affattes. Ogsaa har du villet, at de Klagenbe skulde vælge Dommere 116); hvorved Borgernes skulte Had, som nu bliver ved tause Menigheder, vilde bryde ud imod de bedste Borgers Bølfærd 117). Alle disse Ting banede dig Vej til at anklage, men spærrede den for dig til at naae hvad du søgte 118). Og af alle de Stød som din Ansøgning fik, vil jeg ikke fortie, at dette var det største. Men da den meget vittige og veltalende Mand, Hortensius, har derom talt meget med stor Estettryk; saa er det desto haarde- re for mig, at jeg har faaet denne Plads til at tale, saa jeg, estetat baade Hortensius og Marcus Crassus, en Mand af største Værdighed og Flid og Talerevne, havde talt førend jeg, jeg da til allerlidst, uden at faae nogen vis Del af Sa-

gen at affhandle, skulde sige mine Tanker om den hele Sag. Derfor har jeg omtrent de selvsame Ting 119) at tale om, og kommer efter Evne Eders Visdom til Hielp, Dommere 120).

24. Men alligevel, Servius! hvad Skade mener du ikke, du har gjort din Ansøgning, ved at sætte det romerske Folk i Frygt for, at Catilina maatte blive Consul, imedens du belavede dig paa en Klage, med Tilfidesattelse af din Ansøgning? Thi dig saae de inquirere, selv mærk: dine Bø- ner lagde de Mærke til, hvor bekymrede, hvor opmærksomme de vare, hvor begjærlige for at skaffe dig Vidner, hvorledes du kaldte disse Vidner til side, hvorledes de der agtede at underskrive Klagen, gif affides: Ting, hvorved selv Candidaternes Nafsyn pleier at synes mærkere. Catilina saae de imidlertid fryg og glad, omgivet af en Skare unge Mennesker, pallisaderet af Angivere og Dølfmordere, modig baade af Haab til Soldaterne, og

længelse eller navnet den, men han kald- der kun Sulpitius' Forlangende saaledes, for at gøre det forhadet. Thi den mani- liske Lov var de Store meget imod, fordi den gjorde libertini lige med ingenui, saa at deres Yndest ikke mindre søgtes, end de Andres.

- 116) Disse Dommere kaldtes *judices editicii*.
 117) Naar de nemlig kunde give de Sagkyldige saadanne Dommere, som de vidste vare deres Fiender.
 118) D. e. gjorde det lettere for dig, at gøre Folk uslykkelige ved Processer, men vanskeliggør at erholde hvad du selv søgte.

119) De selvsame Ting, som mine For- gångere have talt om, og som I allerede have hørt.

120) I Orig. *occurro sapientia vestra*, hvilket jeg maa bekiende, at jeg ikke forstaaer, ligesaa lidet som det andre sætte i Stedet, nemlig: *satietati for sapientia*. Skal maaske *occurrere* s. v. hebe: jeg venter paa Eders vise Dom? fordi, naat han havde sagt sine Tanker, var intet tilbage uden Dommen. Min Søn forstaaer det saaledes, at han kom Dommere til Hielp ved at recapitulere den hele Sag.

af min Collega's 121) — som han i det mindste foregav — Løfter, med en Sværm omkring sig af aretinske og fusulanke Colonister 122); i hvilken Skare af de uligste Menneskeklasser udmærkede sig de, som havde faaet en Nap af den Sullanke Tids Elendighed 123): Hovedmandens Catilina's Mafyn fuldt af Raseri, hans Pine af Boldsomhed, hans Tale af Overmod, saa det syntes, som om Consulatet var ham saa vist, som om det laae indpakket hjemme hos ham. Murena foragtede han, Sulpitius regnede han for sin Anklager, ikke for sin Rival, ham forkyndte han Bold, Republiken truede han.

25. Hvad Frygt alle Gode herved bleve satte i, og i hvor stor Fortvivlelse Republiken vilde geraade, dersom han var bleven Consul, maa I ikke forlange at jeg skal erindre Eder om: tænker det efter hos Eder selv. Thi I mindes, hvad Ord der rygtedes af denne ugudelige Gladiators, som han skal have ladet falde i et Møde hjemme hos sig, da han forsikrede, at Ulykkelige intet tro Forsvar kunde finde uden i den som selv var ulykkelige: at deres Løfter som selv vare uskafte og lykkelige, burde Saarede og Ulykkelige ikke satte Tro til: derfor skulde de som tænkte at fylde hvad der var fortæret 124), at faae igjen hvad de havde

misset, betragte hvad han fylgte bort, hvad han eiede, hvad han vovede: den burde allermindst vare frygtsom, og allermest vare elendig, som skulde vare Elendiges Anfører og Formand. Da mindes I altsaa, efterat man havde hørt dette, at en Raadslutning blev giort efter min Forestilling, at der ingen Comitler skulde holdes den følgende Dag, paa det at vi kunde overlægge disse Ting i Raadet. Altsaa Dagen efter, i en talrig Raadsforsamling, opfodrede jeg Catilina, og befol ham at tale om disse Ting som vare mig forebragte, ifald han havde noget at erindre.

Han, som han altid har været meget aaben, saa undskyldte han sig ikke, men løb lige i Kniven og betiendte. Thi saa sagde han: Republiken havde to Kroppe, den ene svag med et stærkeligt Hoved 125), den anden stærk, uden Hoved: denne skulde ikke mangle Hoved saalange han levede; thi det havde den fortient af ham. Mængden af Raadet sukede; dog decreterede det ikke saa alvorligt, som Tingens Stammelighed fortiente; thi nogle vare derfor ikke klække i at decretere, fordi de intet frygtede; andre, fordi de frygtede. Derpaa udbød med en Glædestriumf af Raadet, han som aldrig burde gaaet levende dervra; fornemmelig efterat han saa Dage tilforn, da Cato i det samme Raad havde truet med at kalde ham for en Domstol, havde svaret denne klække Mand, at ifald der opvusedes nogen Brand imod ham, vilde han slukke den, ikke med Vand, men med Ødelæggelse.

121) Det var Cajus Antonius, som var mistænkt for at ynde Catilina.

122) To Colonier som Sulla havde oprettet.

123) Som de der især yndede Catilina, af hvis Revolution de ventede Oprijsning for deres forfaldne Sager.

124) D. e. som havde sat til, hvad de havde erhvervet sig i de sullanke Tider.

125) Derved forstod han Raadet og de Store med Cicero i Spidsen, hvilken han foragtede, fordi han ingen Krigsmand var, og af Naturen frygtsom.

26. Bevæget herved, og da jeg vidste, at de allerede den Gang Sammenrottede førtes af Catilina bevæbnede til Marsmarken, gik jeg ned paa denne Mark med en stærk Besætning af de klækteste Mand, og med hiint brede og udmærkede Pantser — ikke at det skulde bedække mig (thi jeg vidste, at Catilina ikke pleier at søge Side eller Bug, men Hoved og Hals), men at alle Rettsafne skulde lægge Mærke dertil, og naar de saae Consulen i Frygt og Fare, samles for at hielpe og beskytte mig; hvilket ogsaa skede. Derfor, da de troede, at du Servius! var bleven sunknere i at søge, og saae at Catilina's baade Haab og Begjærighed 126) var tiltaget, begave sig strax alle som ønskede at afvende denne Ulykke fra Staten, til Murenas Parti. Og pludseligen bemærkedes i Consularcomitierne en stor Overeenstemmelse i Meninger, især efter at Yndesten var falden paa en god Mand, og som havde meget andet det talde for hans Ansøgning. Thi da han, foruden sin smukke Fader og Forfædre, havde selv en meget dydig Ungdom, havde sin berømte Generallieutenants Post, sit Prætoresembede, hvori han havde skaffet sig Bifald som retskyndig, Yndest for sine Lege 127) og en ærefuld Provinds 128): da han desuden havde søgt med Flid, saa han hverken gav nogen efter som truede, eller selv truede nogen: — er det da at undre, at Catilina's plud-

selige Haab om at faae Consulatet har været ham til stor Hielp?

27. Nu er mig den tredie Deel af min Tale tilbage, om Beskyldningerne for ulovlig Søgen, som af dem der have talt for mig, ere nøie giennemgaaede, og af mig skal giennemgaaes paa nye, efterdi Murena saa har vildet. Her vil jeg svare min fortrolige Ven, den smukke Mand, Postumius, angaaende de Folks Udsigender som ere brugte til at dele Penge ud 129), og hvorledes man skal have grebet dem i Beskikkelser 130). Videre vil jeg svare den vittige og velsindede unge Mand, Servius Sulpitius, angaaende Riddernes Centurier: den i alt Slags Fortrin ypperlige unge Mand, M. Cato, angaaende hans Klage, angaaende Raads slutningen, angaaende Republikens Tilstand. Men først maa jeg anføre nogle Ting som pludselig have sat mit Sind i Bevægelse, og beklage Murena's Skiebne.

Thi ligesom jeg ofte tilforn, Dommere, naar jeg betragtede baade Andres Nød og mine egne Bekymringer og Møjsommeligheder, holdt de Menneker for lykkelige, som langt fra Uergerigheds Vestræbelser tilbringe Livet i Stilhed og Ro; saa er jeg fornemmelig ved disse Murena's saa store og saa uforudsæete Fæer bleven saaledes til Mode, at jeg ikke nok kan ynke saavel alles vores fælles Vilkaar, som især denne Mands Hændelser og Skiebne. Thi da hans Familie og Forfæ-

126) Om og til Consulatet.

127) Disse Lege kaldtes munera og vare den klæreste Gave man kunde skænke Folket.

128) Nemlig den han efter nedlagt Prætoresembede gik hen at administrere, og hvor han fandt megen Leilighed at skaffe sig Venner.

129) Disse kaldtes divisores, og vare ringe Folk, som lode sig bruge til at dele Penge ud i enhver Nøde til de Fattige, for at købe deres Stemmer til Candidaterne.

130) I Orig. de deprehensis pecuniis.

dre vare fremstredne fra et Trestrin til det andet, og han bestræbte sig at stige et Værdighedstrin høiere 131), er han først kommen i Fare for at tabe baade de Fordele, han endnu ikke havde naaet 132), og dem han har naaet; siden af Tragten efter nye Berømmelse, i Fare for at forspilde endog gamle Fordele 133).

Saa tungt dette er, Dominere, saa er det endnu det haardeste, at de han har til Anklagere, ikke ere hans Anklagere af fiendtlig Had, men ere hans Fiender af Lyst til at anklage ham 134). Thi at jeg ikke skal tale om Servius Sulpitius, som jeg seer, ikke er bleven bevæget ved nogen Fornærmelse af Murena, men af Crenid; saa anklager ham hans Faders Ven, En. Postumius, en gammel, som han selv siger, Naboe og Fortrolig, som har fremført adskillige Grunde, hvor-

for han maatte være hans Ven, ingen kundet nævne, hvorfor han skulde være hans Ven. Ham anklager Serv. Sulpitius, en Klubbroder af hans Søn 135), hvis Character burde betrygge alle Faderens Venner. Ham anklager Cato, som endstønt han aldrig har haft noget udstaaende med Murena, dog var sødt os paa de Vilkaar i denne Stad, at hans Indflydelse og Talent burde være mange, endog hans lunkenste Medborgere til Hielp, neppe nogen Fiende engang til Ulykke.

Jeg vil derfor først svare Postumius, denne Candidat til Præturet, der paa en Naade synes mig at angribe en Candidat til Consulatet, ligesom den der er vant til at springe fra en Hest til den anden, vover sig i Væddeløb med Firespændinger 136). Hvis Medbeilere, dersom de intet have forset sig, saa har han givet efter for deres Værdighed, da han lod sin Ansøgning fare; men dersom nogen af dem har givet Skiank og Gave, saa maatte anses en Ven, der heller vilde søge at hevne Andres end sin egen Fornærmelse.

Alt hvad der er svaret paa Postumius og den unge Serv. Sulpitius, fattes.

-
- 131) Nemlig at naae Consulatet, hvortil endnu ingen af hans Forfædre var kommen.
- 132) De Fordele han endnu ikke har naaet. Saaledes forklarer jeg ea qvæ relicta sunt, og forstaaer derved alle de Udmærkelser, saavel i Ere som i Binding, der vilde blive en Følge af et velsort Consulat.
- 133) Thi dersom han blev kienet skyldig i crimen ambitus, saa gif han Slip af alle de Fordele, et velsort Prætur kunde give ham Ret til.
- 134) Nemlig en Anklager. Rolles Fordele gjorde det vel Umagen værd, at paadrage sig Fiendskaber derved. Saaledes troer min Søn, at Stedet kan forstaaes. Mig forekom det at have mere Kløgt end Grundighed, som flere Reflexioner i denne Tale.

-
- 135) Dette Sted er mig ikke ganske forståeligt. Denne filius kan jo ingen anden være end Murenæ filius.
- 136) Denne Signelse er mig dunkel. Min Søn forklarer Meningen saaledes: "Han blander sig i Ting som ikke angaae ham; en Prætor har saa lidet at gjøre med en Consuls Angivelse, som en defultorius med kvadrige, der er en for ham fremmet Døne".

28. Jeg kommer nu til Cato, af hvem den hele Klage har sin Fasthed og Styrke; alligevel saa vigtig og heftig en Klager han er, frygter jeg langt mere for hans Myndighed, end for hans Beskyldning.

Hos denne Klager, Dommere! maa jeg først frabede mig, at hans Værdighed, at hans Forventning af Tribunatet, at hans hele Livs Glæds og Ærværdighed ikke maa skade Murena. Dernæst, at de gode Egenkaber Marcus Cato fik for at kunne gavne Mange, ikke maa være denne Ene til Skade. To Gange havde M. Africanus været Consul, og ødelagt to Byer, dette Riges Stræk, Carthago og Numantia, da han anklagede L. Cotta. Han besad største Veltalenhed, største Trofasthed, største Retfærdighed, saa stor Myndighed som det romerske Folks Regiering selv, der ved hans Hielp holdtes opreist. Jeg har ofte hørt ældre Folk sige: at denne Klagerens overordentlige Værdighed var Cotta til stor Gavn. De meget vise Mænd, som den Gang dømte i denne Sag, vilde ikke at nogen skulde saaledes tabe sin Sag, at han kunde synes styrket ved sine Modstanderes alt for store Magt. — End Servius Galba? Er det ikke berettet, at det romerske Folk befriede ham fra din Oldefaders, den meget klække og anseelige Mands, M. Cato's Forfølgelser, som opbed al sin Indflydelse for at gjøre ham ulykkelig 137). Stedsse have i denne Stad saavel det hele Folk, som de vise og langt i Fremtiden udseende Dommere, modsat sig Klagerens alt for store Indflydelse. En Klager vil jeg ikke, skal bringe Magt med sig i Retten, ikke nogen alt for

trykkende Auctoritet, ingen alt for stor Yndest. Lad alle disse Ting gjøre Indtryk til Ulykkeligens Redning, til Eviges Understøttelse, til Ulykkeligens Hielp. Men hvor det gielder en Proces som sigter til Borgerens Undergang, bør de afvises. Vil nogen maafe sige: Cato vilde ikke have nedladt sig til at klage, førend han først havde dømt om Sagen, saa vil han indføre en ubillig Lov og en ynkværdig Betingelse for Folk som have farlige Processer, dersom han antager, at en Klagers Dom bør gielde for en Fordom imod en Sagkyldig.

29. Jeg for min Person, Cato, har den særdeles Tanke om din Dyd, at jeg for dens Skyld ikke tør laste din Beslutning 138); men Tingene selv kunde jeg maafe modificere og rette lidet. Du forseer dig ikke meget, siger den gamle Hovmester til sin tapre Eleve 139), men naar du forseer dig, saa kan jeg styre dig. Men jeg kan med største Sandhed sige om dig, at du intet forseer dig, og i ingen Ting viser dig saaledes, at du bør rettes, men snarere hjælpes ved en lille Bøining. Thi Naturen selv har dannet dig til Humanitet, Ærbarhed, Maaelighed, Heimodighed, Retfærdighed, kort: til alle Dyder som gjøre en stor og ypperlig Mand. Dertil er kommen en lærd Opdragelse i Grundsætninger som ikke ere moderate, ikke milde, men i mine Tanker noget strengere

---

138) Nemlig at fremstaae som Klager imod Murena.

139) Er ventelig taget af en gammel græsk Fortælling, hvor Hovmesteren er Chiron eller Phoenix, og Eleven Achilles.

---

137) Cicero beræber denne Sag de orat. I - 53.

og haardere, end det kan bestaae med Sandhed og Natur.

Og eftersom jeg her ikke skal tale enten med den uerfarne Mængde, eller i nogen Forsamling af Vønder, saa vil jeg ytre mine Tanker noget dristigere om de Studeringer som høre til Humanitet (140), hvilke ere baade mig og Eder bekiendte og behagelige.

Hos M. Cato, Dommere, maa I vide, at disse guddommelige Egenstaber som vi see, ere hans egne; de vi undertiden savne, har han alle, ikke af Naturen, men af sin Læremester. Thi der har været en Mand, Zeno, af et overordentlig Genie; de som følge hans Grundsætninger, kaldes Stoiker. Denne Mands Meninger og Regler ere saadanne. Den Vise røres aldrig af Gunst, tilgiver aldrig nogen sin Forseelse: ingen er barmhiertig uden Daaren og den Letsindige: en Mand sømmer det ikke, enten at lade sig bevæge af Væner, eller at lade sig forsones: de Vise ene ere smukke, om og Lemmerne ere nok saa forvredne paa dem, ere rige, om end de største Betlere, ere Konger, om end de største Tralle; men os der ikke ere vise, kalde de Desertorer, Landsfor-

viste, Fiender, Galne: alle Synder ere lige: enhver Synd, hver Forseelse er en Brøde mod Religionen, og den forseer sig ikke mindre som quæler en Hane, naar han ikke behøvede det, end den der quæler sin Fader: den Vise har ingen Mening, fortryder ingen Ting, stufes i ingen Ting, forandrer aldrig sin Dom.

30. Disse Ting har M. Cato, som et meget vittigt Hoved, opsnappet, forledt af de eruditeste Læremestere, og det ikke for at have noget at lægges om, som en stor Del, men for at leve derefter. Begiære Toldforpagterne noget? (141). Bogt dig for, at Venkøb (142) har nogen Bægt. Komme nogle Elendige og Ulykkelige at bede om noget? Det var slet og ugudeligt af dig, om du gjorde noget af Barmhiertighed. Bekiender nogen, at han har forseet sig, og beder om Forladelse for sin Forseelse? Det er syndigt at forlade. — Men det er en ringe Feil. — Alle Synder ere lige. — Har du sagt noget? Det er fast og ulykkeligt. — Det er ikke Tingen der har bevæget dig, men en Formodning. — Du har taget Feil deri. — Det anseer han for en Dagvækkelse (143). Fra

140) I Orig. studia humanitatis. Det er let at see, at han derved forstaaer Filosofien, især den moraliske Deel deraf. Men det er vanskeligt at finde et beqvemt Ord i Dansken. Havde man et fast Begreb om Ordet skønne Videnskaber, og havde man ikke valgt saa ubeqvemt et Ord som skøn til Videnskaber, saa var dette maaske det beste, naar man ikke vil beholde Summa nitetsstudier.

141) I. Ex. Afslag i Forpagtningssummen, eller nogen anden Lettelse i de svære Toldafgifter.

142) I Orig. gratia, det rette og egentlige Ord, hvoraf Ridderstanden og især Toldforpagternes Klasse kaldtes ordo gratiofus.

143) I Orig. maledici putat. Jeg forstaaer det saaledes: ifald jeg siger til en Viis, deri tager du Feil, saa anseer han det for en Dagvækkelse; thi den Vise kan ikke tage Feil.

denne Skole have vi disse Maximer: jeg har sagt i Raadet, at jeg vilde lægge Sag an imod en Candidat som søger Consulatet. — Det har du sagt i Brede. — Den Vise vredes aldrig. — Saa har du sagt det for at lempe dig efter Tiden. — Det er et slet Menneſke som bebrager ved Løgn: at forandre ſin Mening er Skam: at lade ſig bevæge ved Don er Misgierning: at viſe Medlidenhed er ſtygt.

Men mine Læremestere i Filoſofien — thi jeg vil bekiende, Cato, at ogsaa jeg i min Ungdom, af Mistillid til mit eget Hoved, har ſøgt Underſtøttelse af Lærdom — mine beſkedne og moderate Læremestere, ſom have gaaet i Skole hos Plato og Ariſtoteles, ſige: hos den Viſe gielder undertiden Guuſt: en god Mand ſoler Medlidenhed: Forſeſſer ere af forſkielligt Slags, og Straffe ulige: en Mand kan handle conſequent, og dog tilgive: ſelv den Viſe hielper ſig ofte med Formodning, hvor Viſhed ikke har Sted, vredes undertiden, lader ſig bevæge ved Bønner og formildes, forandrer undertiden hvad han har ſagt, naar andet er rigtigere, viger ſommetider fra ſin Mening: i alle Dyder er en Middelvei.

31. Derſom en Hændſe havde ført dig, med den Natur du har, til diſſe Lærere, ſaa ſkulde du vel ikke bleven bedre, eller taprere, eller maadeligere, eller retſædligere — thi det kan du ikke blive — men lidt mere tilbøielig til Lemfældighed. Du ſkulde ikke anklage den beſkedneſte og værdigſte og ſmukkeſte Mand, uden at være bragt dertil ved noget Uvenſkab, uden at være udæſket ved nogen Fornærmelſe: du ſkulde troe, at, da Lykken havde ſat dig og Murena i et og ſamme Aar paa Vaagt, ſaa havde Republikken knyttet et Slags Baaud

imellem Eder. De haarde Ord, du har ladet falde i Raadet, vilde du enten ikke brugt, eller giemt dem til en anden Tid, eller fortolke dem mildere. Og ſaa ſtor en Gøring dit Siad nu er i, ſaa oploſtet ved din Naturs og Siels Kraft, og ſaa brændende af dine Læreres ny Viſdom, ſaa ſpaaer jeg, at Erfaringen ſnart vil boie dig, Tiden lindre, Aarene formilde dig. Thi ſelv diſſe Eders Lærere og Dyds Anførere ſynes mig at have udſtrakt Pligternes Grændſer lidt videre end Naturen vilde, for at, naar vi havde anſtrænget vor Hu til det yderſte, vi dog ſkulde blive ſtaaende, hvor vi burde 144). — Du vil ikke tilgive noget — jo noget, ikke Alt. Du gier intet for Yndeſt — ja! modſtaaer Yndeſt, naar Pligt og Medelighed kræve det. Du vil ikke vøres af Medlidenhed — o! ja! naar Alvorlighed derved ſkal gøres til Intet; men dog har Humanitet ogsaa nogen Fortienelſe. Bliv ved din Mening — gierne, med mindre den maa vige for en anden bedre Mening. — Saaledes var hin Scipio ſindet 145), ſom det ikke fortrød at gjøre det ſamme ſom du, have

144) Jeg ſynes at indſee noget høit og ſpidsſindigt i diſſe Tanker, men formaar ikke at udvikle det. Mon han vil ſige, at Stoikerne havde drevet deres moralske Fodring for vidt, for at bøde paa de andre Moralifters Lunkenhed? ved modnere Underſøgelſer fra begge Sider vilde man komme til Sandheden ſom laae i Midten.

145) Africanus den yngre, med Tilnavn Emilianus, der levede med Filoſofen Panætius, ſom er den guddommelige Mand han ſtrar nævner.

have en meget lærd og næsten guddommelig Mand hos sig, ved hvis Tale og Lærdomme, skönt de vare de samme som de du finder Fornøielse i, han dog ikke blev gjort bærkere, men var, som jeg har hørt af Gamle, den mildeste Mand i Verden. Hvem var artigere, hvem behageligere end Lucius, som var af samme Sekt? hvem ærverdiggere, visere end han? Det samme kan jeg sige om Lucius Philippus, om Cajus Gallus; men nu vil jeg føre dig hjem i dit eget Hus.

Kan nogen, mener du, have været gemener 146), tiensfærdiggere, moderatere, end din Oldefader Cato, hvad Slags Humanitet vi ogsaa vil betragte; om hvis ypperlige Dyd du sagde med Sandhed og Fynd, at du i ham havde et Familie-Exempel at efterligne. Ja vist er dette Exempel fremsat dig af din Familie, men dog, endskønt Naturens Lighed har kundet virke mere paa dig, som nedstammer fra ham, end paa enhver af os andre, saa er dette Mønster dog ligesaa meget fremsat til Efterlignelse for mig, som for dig *).

146) I Orig. communior, som svarer til det danske gemen i dette Ords gamle og rette Bemærkning, da det betyder den som meddele sig Alle, som ingen Prætensioner har.

*) Cicero retter paa og forbedrer den andens Tale, som havde brugt det: ad imitandum. Jeg oversætter: "Men desuagtet har Ligheden med hint ypperlige Naturel snarere kunnet virke paa dig, end paa enhver af os andre; til Efterlignelse derimod er dette Mønster fremsat ligesaa meget for mig, som for dig".

Lork. Baden,

Men dersom du giver din Graviditet og Alvorlighed et Stønk af hans Artighed og Høflighed, saa blive vel de Egenheder, som nu ere de fuldkomneste, ikke bedre, men de krydres dog med mere Behagelighed.

32. For da at komme tilbage til det jeg begyndte paa: skil mig af i denne Sag med Cato's Navn, gaae Auctoritet forbi, som i Rettergang enten intet ber gjælde, eller gjælde til den Sagskyldiges Redning: brug Beskyldninger til at gaae i Strid med. Hvad klager du Cato? hvad bringer du for Retten? hvad er din Beskyldning? — Klager du over ulovlig Sagen? jeg tager den ikke i Forsvar. Mig ivettesatter du, fordi jeg forsvarer det samme, som jeg har straffet ved en Lov. — Jeg har straffet Ambitus, ikke Ufkyldighed; og i at anklage Ambitus, vil jeg endog giære dig Selskab, isald du vil. Du har sagt, at der var gjort en Raadslutning efter min Forestilling: at de som toge Stienk og Gave for at gaae Candidaterne i Møde 147), de som lode sig leie til at ledsage dem 148), de som gave Almuen Plads i Noderne for at see Gladiatorlegene, de som gave Almuen Naaltider — skulde anses for at have handlet imod den calpurniske Lov. Altsaa er det Raadets Dom, at saadant er begaaet imod Loven, isald det er begaaet; for at seie Candidaterne, dekreterer det saadant som ikke behøves; thi det store Spørgsmaal er: er det begaaet, eller ikke? Der-

147) Naar disse nemlig kom til Staden for at sege.

148) Naar de nemlig gik ud for at hverve Stemmer til dem.

som det er begaaet, kan ingen tvivle paa, at det er mod Loven. Det er derfor latterligt, at lade i Uvisshed det som er tvivlsomt, at domme om det, som ikke kan vare nogen tvivlsomt. Og dette decreteres efter alle Candidaters Forlangende, saa det af Naadslutningen ikke kan skionnes, hverken til hvis Fordeel, eller imod hvem det er. Bevis derfor, at dette er begaaet af Murena, da skal jeg selv tilstaae dig, at det er begaaet imod Loven.

33. Mange ere gaaet ham i Møde, da han forlod Provindsen for at søge Consulatet. — Det er sædvanligt. Hvem gaar ikke den i Møde som kommer tilbage? hvad var det for Mange? For det første, ifald jeg ikke kan gjøre dig Rede derfor, hvad Forunderligt er deri, at Mange ere gaaet saadan en Mand, en Candidat til Consulatet, ved hans Ankomst til Byen, i Møde? Var det ikke skeet, vilde det snarere syntes underligt. Hvad? om jeg endog lægger dette til, som ikke er imod Sædvane, at Mange ere komne efter Begjæring? Er det enten at laste eller at undres over, at i en Bye, hvor vi pleie at komme efter Anmodning for at ledsage de ringeste Folks Søner, næsten ferend det endnu er Dag, ofte fra den yderste Byens Ende — at i saadan en Bye, siger sig, Folk ikke have fundet sig besvarede ved at gaae i Procession til Marksmarken Kloffen 9 om Formiddagen, især anmodede i saadan en Mand's Navn? Hvad om alle Societeter 149) have været

deriblandt, af hvis Antal mange sidde her som Dommere 150)? Hvad? om mange af de smukkeste Folk af vor Stand? Hvad om hiint hele tiensvillige Candidatsfolk 151), som ikke tillader nogen at holde sit Indtog i Staden, uden med et anstændigt Følgeskab. Hvad om endelig vor Anklager Posthumius selv er kommen i Møde med sit temmelig store Slægt? Hvad forunderligt har denne Mængde? Jeg forbigaaer Ellenter, Naaboer, Tribusbrødre, hele Luculs Krigshær, som i de Dage var kommen til Triumfen 152). Dette siger jeg, at til denne Høflighedstieneste har det aldrig manglet nogen paa en frivillig Mængde 153), ikke alene dem som for deres Værdigheds

---

150) Nemlig Domsstolene bleve beklædte af Ridderstanden uden Banrygte indtil Sulla's Tid, som tog dem fra Ridderne, da han var en Hader af Ridderstanden, og gav dem til Naadsherrerne. Disse beklædte dem en kort Tid med almindelig Eftertale. Derpaa foreslog Aurelius Cotta, at Naadsherrer, Ridderne og Tribuni Plebii (hvilke sidste forestillede Almuestanden) skulde tages til Fællesskab udøve Jurisdictionen; og saaledes var det i den Tid, han her taler om.

151) Candidatsfolk. Saaledes kaldes han alle dem, som søgte Magistratsembeder, af hvad Slags de ogsaa vare. Disse bestræbte sig især for at vise saadanne Høflighedspligter imod Andre, for selv at faae dem, naar de behøvede dem.

152) Nemlig Luculs over Michridates.

153) Frivillig d. e. som ledsagede en Candidat uden at faae Betaling derfor, af Agtelse, eller personlig Venjskab.

---

149) Det er: Selskaber af Borgere som forene sig til et vist Øiemeed, fornemmelig i Penges- og Handelsager; de bestode derfor mest af romerske Ridderne.

Skuld kunde giøre Paastand derpaa, men endog dem som blot ønskede sig det 154).

34. Men han havde dog et stort Slæng, naar han gik ud! — Devis, for Betalning, da vil jeg tilstaae, at han har forbrudt sig. Men da denne Forbrydelse ikke finder Sted, hvad laster du? — Hvad behøves Slæng? siger han. — Vil du spørge mig, hvad det behøves, som vi stedse have betient os af? Minge Folk have en eneste Leilighed til enten at giøre sig fortiente af os 155), eller til at giengielde os en Besgierning, en Tieneste — nemlig at de holde sig til os, naar vi søge. Thi hverken er det muligt, eller bør det forlanges af os 156), eller af de romeriske Riddere, at de hele Dage skal hænge over de Candidater som ere deres Venner. Naar vort Huus søges sittigen af dem, naar vi undertiden ledsages til Torvet af dem, naar de giøre os den Ære blot at følge os saa langt som en Basilica 157) er lang, saa synes vi at være opvartede og hædrede tilstræktelig. Hiin Usfiduitet kræves af vore ringere Venner, og som ikke have det saa travelt, hvoraf det ikke kan fattes gode og velgiørende Folk paa en Mængde. Betag derfor ikke den lavere Borgerklasse

denne Nytte af deres Dienstvillighed; tillad dem som haabe alt af os, selv ogsaa at have noget som de kan stænke os. Er det intet uden deres Stemme: det er tyndt, isald de intet formaae ved Yndest, om de ogsaa have Stemmeret 158). Selv kan de, som de pleie at sige, ikke gaae i Skranken for os, ikke sige god for os, ikke byde os til sig; men alt dette begiære de af os, og meene at de ikke kan giengielde hvad de faae af os, ved nogen anden Ting, end ved deres Tieneste 159). Derfor have de modsat sig baade den sabiske Lov, som bestemmer hvor talrigt en Candidats Følge bør være, og en Raadslutning som er taget i L. Cæsars Consulat 160); thi der er ingen Straf, som kan afholde de Ringere fra at iagttage denne gamle Høflighedsstil.

Men Skuespil — siger man — ere stænkebetribusvis 161), og Almuesmand indbudne til Frokost. — Endskønt dette aldeles ikke er seet af Murena, Dommere, men af hans Venner efter Drug og med Naade, saa bringer denne Ting mig dog i Erindring, hvor mange Stemmer disse i Raadet foretagne Undersøgelser 162) have skilt os

154) Dette troer jeg er Meningen af voluntas modsat dignitati.

155) D. e. til at sætte sig i Giæld hos os, at vi komme til at skyldes dem for deres Tieneste.

156) som have vigtige Embeder at passe.

157) Saaledes kaldtes de store Bygninger eller Palæer, hvoraf der var en Mængde paa Forum.

158) I Orig. ut suffragantur; hvilket ut jeg forklarer ved qvamvis.

159) Den nemlig de vise os som Candidater.

160) Det var Æret for Cicero's Consulat, altsaa saarørende Catilina's Oprør.

161) tribusvis, d. e. i enhver Tribus ere Pladsen betalte for visse Borgere, at de skulde see de af Candidaterne besorgede Skuespil uden Betaling, og Almuesmand indbudne til Maaltid.

162) Nemlig Undersøgelserne om disse Skuespil, disse Maaltider.

ved, *Servius!* Thi hvad Tidsalder har der været, enten i vor eller vore Fædres Minde, at denne, enten jeg skal kalde den *Ambition* eller *Gavmildhed*, ikke har haft Sted, at Plads er bleven givet *Benner* og *Tribusbrødre*, baade paa *Circus* og paa *Torvet* 163) — — —

(fattes lidet 164).

35. Alle disse *Udbredelser* af *Tilhængere*, af *Ekuespil* og *Maaltider*, har *Mængden* lagt din alt for store *Naapassenhed* 165) *Servius!* til Last; hvori dog *Murena* har *Raadets* Medhold. Thi hvad? holder *Raadet* det for en *Forbrydelse* at gaae i *Møde*? nei — men for *Betalning* — overbevis os — at ledsages af *Mange*? nei; men leide — viis det — at skianke *Plads* til at see et *Ekuespil*? eller at indbyde til en *Frokost*? — *ingensunde*, men i *Fleng*, uden *Forskjel*. — *Hvad* er i *Fleng*? alle og enhver. *Altsaa*, om *Lucius Motta* 166) en ung *Mand* af første *Rang* — som vi see, baade *hvad* *Sindelag* han allerede er af, og *hvad* *Mand* vi kan vente os i ham — dersom han har gjort sig *Umage* for at sætte sig i *Credit*, baade til denne

Familiehaftighed, og for den øvrige *Tid*; saa kan det ikke være hans *Stedfader* til *Fortrød*, ligesaa lidet som *Vestfalinden* hans *Beslægtede* 167), fordi hun har overladt ham sin *Plads* i *Gladiatorlegene*, men baade har hun handlet kiarligen, og han er uden *Brøde*. Alle disse ere *Tjenester*, som *Slagtninge* skylde, som de *Ringere* have *Gavn* af, som *Candidaterne* bør sørge for.

Men *Cato* behandler mig kærsk og paa sin *stoisk*. Han siger: *Belvillighed* bør ikke afløstes ved *Maaltider*, og *Folks Dom*, naar *Øvrigheds* embeder skal besættes, ikke misledes ved *Bellyster*. — *Altsaa* naar En indbydes til et *Maaltid* for en *Ansøgnings Skyld* 168), bør han straffes. — *Ja*, siger han: vil du søge mig høieste *Regiering*, høieste *Myndighed*, vil du søge mig *Republikens* *Roer*, ved at kildre *Folks Sandser*, kiale for *Gemytterne*, og bruge *Bellyster* til dine *Redskaber*? *Var* det *Skiorlevnet*, du gik efter (siger han) hos en *Flof* forkialet *Ungdom*? eller var det *Jordens* *Herredømme* du begjærte af det *romerske Folk*? — *En gyselig Tale!* men som *Drug*, *Levemaade*, *Sæder*, vor *borgerlige Forsatning* selv affhyer. *Alligevel* have hverken *Lacedamonier*, fra hvem denne *Levemaade* og *Tale* kommer, som daglig ligge til *Vords* paa det *haarde Gulv*; eller *Creten*ser, hvoraf ingen nogensinde spiste liggende, bedre forsvaret deres *Stater*, end *Romerne* som dese

163) Nemlig *Fegterspillene* gaves paa *Forum*, førend et *Amphiteater* til dette *Drug* blev opbygget.

164) Dette lidet *Hul* har forvoldet, at jeg har maattet udelade noget, baade af det foregaaende og efterfølgende, som stod i *Sammenhæng* med det som har staaet i *Hullet*, og ikke kunde forstaaes uden dette.

165) Nemlig for at finde *Beskyldninger*, hvor ingen *Marsag* dertil var.

166) *Murena's* *Stedfen*,

167) *I Orig. cujus propinqva & necessaria.* Dette *necessaria* behøver, tænker jeg, ikke at oversættes, da enhver *propinqva* er *necessaria*.

168) *D. e.* for at hverve *Stemmer* til en *Candidat*, der søger et *Øvrigheds*embede.

Tiden imellem Fornøielse og Arbeide: hine bleve ødelagte, saasnart vor Krigshær viiste sig første Gang for dem 169): De første vedligeholde endnu ved vor Constitutions Hielp deres Statsforfatning og Love.

36. Vægt dig derfor Cato at laste alt for strængt Forfædrenes Indretninger, for hvilke Tingen selv, for hvilke vor langvarige Regiering taler. Af samme Sect var hos vore Forfædre en baade veltænkende og fornemme lærd Mand, Q. Tubero. Denne blev ombedet af Q. Maximus, da han i sin Færbroders Africans 170) Navn bevertede det romerske Folk, at han vilde besørge et Tafel til 9 Personer, esterdi Tubero var den samme Africans Søstersøn. Hvorpaa denne meget lærde Stoiker dækkede phoenisiske Børde med Dukkestind, og besatte dem med samiske Kar 171), som om det var den cyniske Diogenes der var død, og ikke den guddommelige Mands Africans Død, der skulde begaaes høitidelig, denne Mands som Maximus saaledes roste i sin Ligtale, at han takkede de udsdelige Guder, fordi de havde ladet denne Mand fødes just i vor Republik; thi der maatte nødvendigden Verdens Herredømme være, hvor han var.

Denne Tubero's forkerte Visdom ved denne Mands Ligbegiængelse tog det romerske Folk meget ilde op, og derfor blev denne retskafne Mand og

bedste Borger; endskjønt han var en Sønesøn af Lucius Paulus, en Søstersøn, som jeg har sagt, af Publius Africanus, for disse Dukkestinds Skyld, stødte fra Prætoret. Det romerske Folk hader privat Yppighed, men elsker offentlig Pragt; det holder ikke af yppige Maaltider, men meget mindre af Skidenvorrenhed og Inhumanitet; det gjør Forskiel paa Pligt og Pligt, Tid og Tid; det afværter Arbeide og Fornøielse. Thi hvad du siger, at Folk ved ingen Ting bør loffes til at overdrage et Øvrighedsembede, uden ved Værdighed, det iagttager du ikke selv, endskjønt du besidder største Værdighed. Thi hvorfor beder du nogen, at han vil ynke dig, at han vil hjælpe dig? Du beder mig, at jeg vil lade mig styre af dig, at jeg vil betro mig til dig. Er Meningens deraf: at jeg vil tillade dig at paatage dig Noie og Fare for mine Fordele; burde jeg da ikke snareve bede dig, end du mig? Ja! har du ikke en Nomenclator 172)? og er det ikke List og Bedragerie? Thi dersom 173) det er smukt, at dine Borgere nav-

---

172) Nomenclator var en Trol som var vel bekendt i Dyen, og kunde navne de stemmegivende Borgere ved Navn. Saadan en havde derfor gierne en Candidat med sig, at han kunde hviiste ham i Præt, hvad enhver Borger heed som han mødte, paa det han kunde tiltale ham ved Navn og anbefale sig til ham.

173) Thi dersom ic. Alle disse Spørgsmaale sigte til at vise, hvor megen Skæmt og Bedrageri der foregik ved Candidaternes Valg, og hvor lidet man kunde bygge paa alle de Præcautioner der toges for at faae

---

169) Cretenserne overgave sig strax til den romerske Krigshær, saasnart den viiste sig under Metels Anførsel.

170) Scipio Africanus Minor.

171) Disse samiske Kar vare af Leer, og Bordsengene eller Kanapeerne lave og af Træ.

nes af dig ved Navn, saa er det en Skam, at de ere bedre bekendte for din Træl, end for dig selv; og kiender du dem, hvorfor skal du alligevel have nogen som erindrer dig om deres Navne? Hvi begiærer du Borgernes Stemme, førend han har tilhøvet dig Navnet; eller naar du erindres derom, hvi hilser du alligevel, som om du selv kiendte ham? End! efterat du er udnævnt, hvi hilser du langt stødelsesere? — Alle disse Ting ere som de bør være, naar du betragter dem i Forhold til Staten, men vil du veie dem efter Eders Skoles Forkrifter, vil de findes hoist urigtige. Sølgeligen bør man hverken berøve den romerske Almue sine Skuespil, sine Gladiatorspil, sine Giestebude, hvilke Fordels vore Forfædre have skaffet dem; heller ikke berøve Candidaterne hiin Godgjorendhed, som viser snarere en liberal Tænkemaade, end Lyst til at bestikke 174).

37. Men Republikken Beste, siger du, har bragt dig til at anklage. Jeg troer Cato, du er kommen her i det Sindelag og med den Tanke; men du feiler af Mangel paa Klogskab. Hvad jeg gior, Dommere, gior jeg saavel af Venfkab for Murena og Agt for hans Værdighed, som ogsaa erklærer jeg med lydelig Røst og bevidner, at jeg gior det for Freds, Roligheds, Samdrægtigheds, Friheds, Vælfærds, endelig for alles vores Livs Skyld.

de dueligste Candidater og dem som havde de fleste Stemmer.

174) I Orig. qvæ (benignitas) liberalitatem magis significat, quam largitionem — en opskruet Tanke, hvis Mening jeg manke har giættet mig til.

Hører Eders Consul Dommere! som — for ikke at sige noget stoltere — tænker hele Dage og Nætter paa Fædrelandet. Lucius Catilina's Foragt for Republikken gaaer ikke saa vidt, at han med det Mandfæb han har ført ud med sig, skulde troe at kunne faae Bugt med denne Stad; denne Ondfæbs Smitte strækker sig videre end, nogen troer, den angaaer flere. Indenfor, siger jeg, indenfor er den trojanske Hest, som aldrig, saalænge jeg er Consul, skal overrumple Eder sovende 175).

Du spørger mig, hvi jeg er bange for Catilina? — Jeg er ikke bange, og jeg har sørget for at ingen skulde være det. Men hans Tropper, som jeg her seer, ere at frygte for, siger jeg; dog er Catilina's Krigshær nu ikke saa meget at frygte for, som de der synes at være løbne bort fra den; thi de ere ikke løbne bort, men da de ere ladte tilbage paa Udkig og Luur, saa ligge de paa vort Hoved og vore Nætter. Disse er det, som vilde at Consulen, der baade er en retfærdig Mand og god General, og saavel af Natur som Stiebne, forbunden med Republikens Frelse 176), skal ved Eders Dom sættes ud af Stand 177) til at værge for Byen og beskytte Borgerne. Disses Dolk og Dumdriftighed har jeg stødt til Side paa Marsmarken, svækket paa Torvet, endog ofte i mit

- 175) Fortællingen er bekendt af Virgil, om den med Mandfæb opfyldte Hest, hvorved Troja blev indtaget, da Trojanerne, i Tanke at Grækerne vare borte, og drukne af Glæde derover, lagde sig til at sove.
- 176) D. e. saa findes, at han ønsker Republikken frelst, og altsaa en Fiende af Catilina.
- 177) D. e. skal dømmes fra Consulatet.

Huus holdt tilbage, Dommere. Dersom I leve-
 re disse den ene Consul i Hænder 178), saa vil
 de saae udrettet langt mere ved Eders Dom, end
 ved deres Dolke. Det er af Bigtighed Dommere,
 hvad jeg har drevet paa, og bragt i Stand, uag-
 tet Manges Modstand: at der til 1ste Januari ere
 to Consuler i Republikken. Tænker ikke, at det er
 almindelige Anslag, eller gemene Veie man betie-
 ner sig af 179). Ingen stet Lov, ingen fordær-
 vellig Skik, ikke noget tilforn hørt Onde opse-
 ges. I denne Stad ere Naad oplagte, Dommere,
 om at udslætte Byen, at myrde Borgerne, at
 udslukke det romerske Navn. Og saadanne Tæn-
 ker er det, som Borgere, Borgere, siger jeg —
 ifald det er Ret at kalde dem med dette Navn —
 have hast, og endnu have om deres Fædreland.
 Disses Anslag er det, jeg dagligen gaar imøde,
 disses Forvovenhed jeg svækker, disses Ondskab jeg
 modstaaer. Men Eder advarer jeg, Dommere:
 mit Consulat lakker mod Enden; unddrager mig
 ikke ham som Kulde afløse min Fuld, filler mig ikke
 ved ham, som jeg ønsker at overløvere Republikken
 velholden til, for at beskytte den mod disse saa
 store Farer.

38. Og til disse Ulykker, Dommere, seer I ikke
 hvad for en nye Ulykke kommer til? Dig opfo-
 dret jeg, dig Cato: seer du ikke dit Navs Uveir
 forud 180)? Thi allerede i Gaarsmodet lod sig

178) Nemlig ved at erklære ham skyldig i Am-
 bitus.

179) Her synes at være et Ord udeladt i Tex-
 ten, hvilket dog ikke forstyrer Meningene.

180) D. e. de Uroligheder der forestaae, naar
 du tiltræder Almuens Tribunal.

den udnævnte Collegas 181) forbarvelige Røst
 høre, og megen Forsynlighed har du, megen For-
 synlighed alle Patrioter viist, da de indbøde dig
 til at søge Tribunalatet 182), for i dig at have en
 Modstander imod ham. Alt hvad i disse tre Aar
 er overlagt, fra den Tid af, da L. Catilina og En-
 Piso indgik, som I vide, Raad om at ihjelslaae
 Senatet, bryder løst i disse Dage, i disse Maane-
 der, i denne Tid. Er der noget Sted, Domme-
 re, nogen Tid, nogen Dag, nogen Nat, da jeg
 ikke — jeg vil ikke sige ved mit, men meget mere
 ved Gudernes Raad — undrives deres Rænker og
 undflyer deres Dolke? Dog er det ikke for min
 Skyld, de vil af med mig, men hiin aarvaagne
 Consul 183) vil de have bort fra Republikkens
 Beskyttelse, og ikke mindre ønske de paa nogen
 Maade, ifald de kunde, at saae dig bort Cato;
 hvilket, troe mig, er det de have fore og arbeide
 paa. De see, hvor stort Mod du har, hvor stor
 Forstand, hvor megen Auctoritet, hvor stor Kraft
 til at undsætte Staten. Men naar de saa see
 Tribunalmagten berøvet Consulens Myndighed og
 Hielp, saa tænke de, at de lettere skal saae Dugt
 med dig, som vaabenløs og svækket. Thi at en
 Consul skal sættes i Stedet, frygte de ikke; de see
 at han vil blive afhængende af dine Colleger 184);

181) Mogle forstaae dette om Metellus, andre,
 som det synes, rettere, om Clodius, som
 var Almuens Tribunal tilligemed Cato, det
 Aar da Cicero blev jager i Landsflygtighed.

182) Almuens Tribunal som Catilina ogsaa
 søgte.

183) Murena.

184) De øvrige Almuens Tribunaler.

de haabe, at de kan giøre hvad de vil med den værdige Mand Sillanus uden Collega, med dig uden Consul, med Republiken uden Forsvar. I disse saa vigtige Omstændigheder og saa store Færet, er det din Pligt M. Cato, da du ikke er sødt for mig, ikke for dig, men for Fædrelandet, at see til hvad der foretages, at holde fast paa din Medhjælper, Forsvarer, Medbroder i Republikens Førelse, en Consul som ikke drives af Passioner, en Consul — hvilket denne Tid mest kræver — af sin Forsætning bestemt til at søge Rolighed, af Indsigt og Videnskab til at føre Krig, af Mod og Erfaring til hvad Syssel det skal være.

39. Dog! I have denne Sag gandske i Eders Magt, Dommere! I ere Herrer over den hele Republik, I styre den i denne Sag. Dersom Catilina, med sit Raad af ugunkelige Kroppe som han har ført af Byen med sig, kunde domme i denne Sag, han vilde fordomme Murena; dersom han kunde ihjelslaae ham, han vilde ihjelslaae ham. Thi hans Fordeel kræver, at Republiken berøves sin Hielp, at Feltherrernes Antal formindskes som kunde modsætte sig hans Maserie, at Almuens Tribuner faae større Leilighed til at affedkomme Oprør og Usamdrægtighed, naar deres Modstander er borte. Skulde de af de heieste Stænder udvalgte smukke og viise Mænd domme det samme, som hlin uforkammede Gladiator, Republikens Fiende, vilde domme? Troer mig, Dommere, i denne Sag vil I sælde Dom ikke allene om Murenas, men ogsaa om Eders egen Frelse. Vi ere komne i yderste Forlegenhed; vi have nu intet, hvortra vi kunne samle Kræfter, eller hvor vi kunne standse vort Fald. Vi bør ikke alene ei formindskse den Hielp vi have, men ogsaa

skaffe os ny, om det er muligt. Thi Fienden er ikke ved Anio's Floden, som holdtes for det tungeste i den puniske Krig 185), men i Byen, paa Torvet — udbøllige Guder! uden Suk kan dette ikke siges — endog i hin Republikens Helligdom, selv paa Raadhuser, siger jeg, er det ikke frit for Fiender. Himlen mage det saa, at min tapre Collega maa bevabnet faae Bugt med dette ugundelige Naverpæk; jeg skal ubevabnet, med Eders og alle Patrioters Hielp, ved Raad adspredde og tilintetgiøre hvad Fare Republiken gaar svanger med, og er nær ved at søde. Men hvad vil der, hvad vil der omsider blive af, isald disse Ting slippe os af Hænderne, og strømme ind over det søgende Nar! Da vil der kun være een Consul, og han vil ikke faae med Krigens Bestyrelse at giøre, men med at skaffe sig en Collega, og for at lægge Hindringer i Veien for denne 186), vil hin Catilinas dræbende Pest bryde frem hvor den kan, og allerede truer den det romerske Folk. Den vil snart udbrede sig over Markene omkring Byen, Maseri vil indfinde sig i Leiren, Frygt i Raadsfalsen, Sammenrottelse paa Torvet, bevabnede Folk paa Marsmarken, Ødhed paa Landet; og paa ethvert Sted vil vi komme til at frygte for Ild og Sværd. Men dersom Republiken bliver forsynet med sine Børgere, skal alt dette, som for længe

185) See Livius B. 26.

186) Her er aabenbar et Hul i Teksten, men vi behøve ikke at bryde os om at fylde det, da vi gierne kan ansee illa pestis improba Catilinæ, som et Collectiv, der svarer til impedituri sint, og saaledes fattes intet i Meningen.

fliden er i Værk, let holdes tilbage, baade ved Øvrighedens Raad, og ved Privatsjells Narvaagenhed.

40. Da dette forholdet sig saaledes Dommere, og ingen Ting bør ligge nogen mere paa Hjerte end Republikken, saa opfodre mig, først min store og Eder bekendte Omhyggelighed for dens Beste til at advare Eder, min consulariske Myndighed til at raade Eder, Farens Størhed til at besværges Eder, at I sørge for Dio, for Fred, for Eders og de øvrige Borgeres Liv og Frelse. Dernæst nøder mig den Trofskab, jeg skylder Murena som hans Forsvar, og den Tieneste jeg skylder ham som Ven, at bede Eder indstændigen Dommere, at I ikke lade den Stakkels Mand, som er plaget af Legems Sygdom og Sindssorg, ikke lade Murenas nylige Glæde (187) gjøre til Intet ved en ny Jammer. Han som nylig var hadret med det højeste Embede som det romerske Folk kan stianke bort (188), syntes lykkelig, fordi han først havde bragt Consulatet ind i en gammel Familie, først i et aldgammelt Municip. Nu derimod, fliden og smudsig (189), syg og elendig, færdig at forgaae af Graad og Græmmelse, ligger han for Eders Fødder Dommere! besværges Eders Nædelighed, antraaber Eders Barmhertighed, sætter sin Lid til Eders Magt, Eders Indflydelse.

For de ubadelige Guders Skyld, Dommere, lader ikke den Ting (190), hvorved han har troet

187) Glæden nemlig over den Seier, han nylig havde vundet over Mithridates.

188) Nemlig med Consulatet.

189) Som en Sagkyldig.

190) Nemlig Consulatet hvortil han var udnævnt.

at skulle være i Ære, stille ham endog ved de øvrige forhen erhvervede Æresbevisninger, og ved al Værdighed og Lykke. Men det er med denne Betingelse Dommere, at Murena beder og bønssalder Eder, dersom han Ingen har gjort imod uden Narfsag, Ingen har fornærmet enten i Ord eller Gierning (191), Ingen har været forhadet — for at sige det mindste — enten i Fred eller i Krig. Lad Bøskedenhed finde Rum hos Eder, lad de Ydmygede finde Tilflugt, lad Undseelse faae Hjelp (192). At skilles ved Consulatet Dommere,

191) Jeg troer ikke, jeg kan nærmere træffe Originalens: si nullius aures (ved Ord) voluntatemque (i Gierningen) violavit.

192) Lad Bøskedenhed — — — faae Hjelp. Paa denne korte Periode er anvendt megen copia verborum, som jeg finder stor Bøskelighed i at udtrykke, uden at støde ved Ordgyderi. Man maatte først være enig om, hvad det er for en Dyd han roser hos Murena, og hvorfor han opfodrer Dommernes Overbærelse med ham, jeg siger: Overbærelse; thi man skulde næsten troe af den Illage han gjør sig for at vinde Dommernes Medlidenhed, at han sølede, hans Client fortiente den, og at denne ikke var saa frie for den Beskyldning af Ambitus, hvilken hans Rival gjorde ham. Men hvad er det for en Dyd? og hvorledes finder man et passende Ord til den i Dansk? Han kalder den Modestia, pudor, kalder de Folk som besidde den, demischi homines, hvorledes næstfæller man disse Udtryk som synes Synonym-

bør opvække for Medlidenshed; thi med Consulatet berøves ham Alt. Men Consulatet selv kan i disse Tider ingen Misundelse opvække; thi det udfattes for Opræveres Forsamlinger, for Sammensvornes Efterstræbelser, for Catilinas Pile, kort: uden Distand stilles det blot for al Slags Fare, al Slags Had. Hvad der altsaa i dette herlige Consulat kan være at misunde Murena eller nogen af os, seer jeg ikke Dommere; men hvad der fortæner Medsynk, det baade svæver mig for Mine, og I ere i Stand til at indsee og skienne det.

41. Dersom I — som Gud forbyde! — gaae ham for nær ved Eders Voteringer, hvor skal da den Stakkels Mand vende sig hen? — til sit Hiem? for at see sin berømte Faders Villedde, hvilket han saa Dage tilfoen, da han selv tog imod Lykønsning 193) saae behængt med Laurbær, see det nu forhaanet og sørgende 194) — til sin Moder? der

mer? og hvad er det for en Dyd som skal tale for den forfulgte Murena imod saa mægtige Rivaler som Servius og Cato? hvad er pudor og modestia her? skal det maasse forklæres saaledes, at da han havde triumferet over Mithridates, tilligemed Lucullus, saa pukkede han dog ikke paa disse sine Krigsfortjenester imod sine Anklagere, men vilde alene have Folkets Godhed og Yndest sin Grifindelse at tilskrive?

193) I Anledning af Luculs Triumf, hvori han som hans Legatus, havde saa stor en Deel.

194) D. e. i Sørgebragt, for den Del Faderen, og altsaa og hans Villedde, da han

nys Stakkel! kyskede sin Søn som Consul, og nu ængstiges og er bekymret, at hun om kort Tid skal see den samme Søn berøvet al Værdighed?

Men hvad nævner jeg Moder eller Familie, da Lovens nye Straf 195) skiller ham baade ved Huus og Moder og alle Sines Omgang og Syn. Saa skal da den Stakkel gaae i Landflygtighed? hvorhen? til Østens Egne, hvor han i saa mange Aar har været Krigslegat og anført Hære og udført de største Krigsbedrifter? Men det er sørgeligt, at vende tilbage til et Sted med Haan, som man har forladt med Ære. — Skal han kiule sig i Landene paa den modsatte Deel? og skal Gallien paa hin Side Alperne, som nys med største Fornøielse saae ham i høieste Commando, nu see ham i Corrig og Græmmelse som Landflygtig? og hvorledes vil han være til Mode, naar han her seer sin Broder Cajus Murena? hvilken Corrig hos den ene, hvilken Græmmelse hos den anden, hvilken Jamren af begge. Hvilken Forvirring 195),

selv ikke mere levede, tog i Sønnens Sorg som reus; nemlig ligesom man pyntede Familiens Billeder ud i gladelige Tilfælde, saa lod man dem staae upyntede, eller vel og skidne og smudsige i sørgelige.

195) Ved Lovens nye Straf forstaaer han det Tillæg som Ambitus Loven havde saaet ved Consulen Cicero, der havde kiæmpet Strafsen for denne Forbrydelse med Landsforviisning.

196) Quanta autem perturbatio fortunæ atque sermonis quod &c. Dette fortunæ atque sermonis har jeg heller villet gaae gandske forbi, end gjøre Oversættelsen alt

at paa de Steder, hvor der saa Dage tilførs for-
kyndtes baade mundtlig og skriftlig, at Murena
var bleven Consul, og hvorfra Venner strømmede
til Rom for at aflægge Lykønskning, der kommer
han selv pludseligen hen for at forkynde sin Med.

Derfom dette er haardt, bittert og sorgeligt,
derfom det er saa langt fra Eders Sagmodighed
og Æmhed, Dommere, saa redder det romerske
Folks Velgierning, giengiver Republiken sin Con-
sul; gjører det for hans egen Dyds Skyld, for
hans bøde Faders, for hans Slegts og Familles
Skyld, gjører det ogsaa for det smukke Municipis
Lanuviums Skyld, som I under denne hele Sag
have seet idelig og i Grammelise tilfæde. Riber
ikke fra Juno sospita, som alle Consuler nødven-
digen bør ofre til, just den Consul der hører til
hendes Familie, og er hendes egen 197). Og
ifald enten min Anbefaling har nogen Vægt, eller
min Forsikring nogen Auctoritet — det er en Con-
sul der anbefaler en Consul — saa anbefaler jeg
ham saaledes, at jeg lover og siger god for, at
ingen vil elske Fred mere end han, ingen være
større Ven af de Gode, ingen større Fiende af

for tvungen og uforstaaelig; man fatter
let hvad han tænker ved perturbatio for-
tuna atque sermoneis, da man nemlig ny-
lig talte om deres Lykke og holdt dem for
lykkelige Folk, nu derimod det modsatte
saa pludselig sandt Sted; thi det er det
Pludselige som gjør Forvirringen.

197) Under det Navn Sospita dyrkedes Juno
fremfor alle i Lanuvium; men hun havde
ogsaa sine Templer i Rom; og til hende
ofrede Consulerne ved Embedets Tiltrædelse.

Opvar, ingen tapvære i Krig, ingen større For-
følger af denne Bando, som nu rokker Republi-
kens Forsætning.

Ende.

II.

Fortegnelse paa de Candidater som i April
Maaned 1801 ere indskrevne som aca-
demiske Borgere ved Kiøbenhavns Uni-
versitet.

a) Som have underkæstet sig den offentli-
ge Examen.

Den 21de April.

Friderich Sporon, Privatist fra Kiøbenhavn,
Laudab.

Joh. Henr. Sack, ligesaa, Laudab. med Ud-
mærkelse.

Wilhelm Pet. Zeuthen, ligesaa, Laudab. med
Udmærkelse.

Carl Just. Gabriel Capito, ligesaa, Laudab.
Morten Thomsen Næbberod, fra Kjøstilde
Skole, Laudab.

oppeb. i Skolen 242 Nd. 2 Mk. 14 β.
opl. for Acad. 286 Nd. 4 Mk. 3 β.

Peter Grib Fibiger, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 172 Nd. 4 Mk. 15 β.
opl. for Acad. 209 Nd. 1 Mk. 13 β.

Johannes Sandbeck, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 186 Nd. 5 Mk. 12 β.
opl. for Acad. 161 Nd. 5 Mk. 12 β.

Christian Nic. Lind Østfeldt, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 106 Nd. 1 Mk. 9 β.
opl. for Acad. 118 Nd. 2 Mk. 7 β.

Andreas Knudsen Lund, ligesaa, Haud illand.
 oppeb. i Skolen 230 Nd. 5 Mf. 5 β.
 opl. for Acad. 181 Nd. 4 Mf. 3 β.

Nic. Amager Fenger, fra Friderits Skole, Haud
 illand.

Joh. Henr. Morville, ligesaa, Haud illand.
 Den 23de April.

Gottl. Christ. Schenheyder, Privatist fra Kie-
 benhavn, Laudab.

Greg. Winther Wulfsberg, ligesaa, Laudab.

Jens Christ. Feilberg, ligesaa, Laudab.

Jens Obdrup, ligesaa, Laudab.

Frid. Julius Schaldemose, fra Korsens Skole,
 Laudab.

oppeb. i Skolen 105 Nd.

oplagt for Acad. 20 Nd.

Jens Kragballe Mehl, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 18 Nd.

Andreas Henckel, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 42 Nd.

Ulrich Adolph Plesner, ligesaa, Laudab. med
 Udmærkelse.

oppeb. i Skolen 20 Nd.

Christian Plesner, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 21 Nd.

Mathias Plesner, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 21 Nd.

oplagt for Acad. 12 Nd.

Jens Mammen, fra Randers Skole, Haud
 illand.

oppeb. i Skolen 32 Nd.

Michael Nielsen, fra Colving Skole, Laudab.

Den 25de April.

Frid. Christ. Fischer, Privatist fra Kiebenhavn,
 Haud illand.

Arens Arnken, ligesaa, Laudab.

Ole Sem, ligesaa, Laudab. med Udmærkelse.
 Nic. Arnken Sem, ligesaa, Laudab. med Ud-
 mærkelse.

Nicolai Gierling, ligesaa, Haud illand.

Pet. Sigvard Neergaard, ligesaa, Haud illand.

Andreas Didrich Galberg, ligesaa, Haud illand.

Johan Ritter, ligesaa, Haud illand.

Just Juul Ludvigsen, ligesaa, Laudab.

Gerhard Heiberg Wolff, fra Bergens Skole,
 Laudab.

Georg Lange, fra Viborg Skole, Haud illand.

Torfaus Janson, fra Holum Skole, Laudab.

Den 27de April.

Wilhelm Michaelsen, Privatist fra Kiebenhavn,
 Haud illand.

Jacob Ludvig Hansen, ligesaa, Haud illand.

Severin Schiøtte, fra Vordingborg Skole,
 Laudab.

oppeb. i Skolen 102 Nd.

oplagt for Acad. 78 Nd. 2 Mf.

Pet. Nic. Dorph Gunnerus, ligesaa, Haud
 illand.

oppeb. i Skolen 49 Nd.

oplagt for Acad. 77 Nd.

Lorents Pet. Hjortberg, ligesaa, Haud illand.

oppeb. i Skolen 146 Nd.

oplagt for Acad. 99 Nd. 2 Mf.

Jacob Staal, ligesaa, Haud illand.

Jens Thomas Chaning, ligesaa, Haud illand.

Thomas Trojel, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 26 Nd.

oplagt for Acad. 78 Nd. 4 Mf.

Joh. Joachim Nanzau, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 40 Nd. 4 Mf.

oplagt for Acad. 71 Nd. 2 Mf.

Nic. Binding Dorph, Iigesaa, Laudab. med
Udmærkelse.

oppeb. i Skolen 25 Nd.

Frid. Carl Lemming, Iigesaa, Haud illaud.

oppeb. i Skolen 49 Nd.

opl. for Acad. 87 Nd. 4 Mf.

Den 2den Maj.

Povel Eilert Madsen, fra Friderichsborg Skole,
Laudab.

oplagt for Acad. 69 Nd.

Carl Lud. Joseph Seeboth, Iigesaa, Laudab.

oplagt for Acad. 61 Nd.

Joh. Georg Adolph Didrich Nehling, Iigesaa,
Haud illaud.

oplagt for Acad. 64 Nd.

Joh. Jochum Frid. Goos, Iigesaa, Haud illaud.

oplagt for Acad. 66 Nd.

Nic. Schiott Bifferup, fra Slagelse Skole,
Haud illaud.

oppeb. i alt i Skolen 428 Nd.

hvoraf oplagt for Acad. 234 Nd.

Christian Petersen, Iigesaa, Haud illaud.

opl. for Acad. 167 Nd.

Nic. Femmer Berg, Privatist fra Christiania;
Laudab.

Joh. Astrup Kryger, Privatist fra Kiøbenhavn,
Haud illaud.

Peter Monrad, fra Christianssand Skole, Lau-
dabilis.

Enoch Green, Privatist fra Aalborg, Laudab.

Jac. Henrich Collet, Privatist fra Rongsberg,
Haud illaud.

Peter Hartman, Privatist fra Christiania, Haud
illaud.

Joh. Adolph Brorson Fogtman, fra Ribe Skole,
Haud illaud.

b) Privat indskriberede uden offentlig
Examen.

Johan Christian Wilhelm Wendt.

Nicolai Lorentsen Hvidt.

Johan Jørgen Hvidt.

Lorents Angel.

Abraham Fridrich Koes.

Nicolai Mandulff Ørsted.

Lorents Lorentsen.

Christian Frid. Wichmann.

Hans Peter Christensen.

Povel Ernst Jansen.

Gasto Marion fra Italien.

Albert Engelbreth Soelberg.

Joseph Jacob Courrech fra Bourbeaur.

Carl Deichman Møller.

Ove Guldberg Bildsted.

Baron Adolph Fridrich von Kothen.

Enevol Wilh. Christ. Engholm.

Bonnich Andreas Bonnichsen fra Apenrade.

Carl Frid. Balthasar Brun.

Lorents Lassen.

III.

Philosophisk Examen i April Maaned.

a) Philosophisk Prøve.

Den 7de April.

Mr. Frid. Anton Schouboe, Laudab.

Christ. Carl Plesner, Haud illaud.

Hartv. Marcus Lassen, Laudab.

Peter Arenth, Laudab.

Georg Meldal Arenth, Laudab.

Sigvard Hoff, Laudab.

Den 8de April.

Georg Herman Vogt, Laudab.
 Henr. Christ. Hansen, Laudab.
 Johan Georg Goos, Haud illaud.
 Johan Schou, Haud illaud.
 Danquard Faaborg, Laudab.
 Habakuc Crone, Laudab.
 Nic. Heeboe Ahrensberg, Haud illaud.
 Ebbe Casse Hornemann, Laudab.

Den 10de April.

Frid. Christ. Mathiesen, Laudab.
 Nic. Henrich Gude, Laudab.
 Joachim Jørgensen Fleungh, Laudab.
 Daniel Leerbach, Haud illaud.
 Claudius Becker, Laudab.
 Jacob Koll, Laudab.
 Carl August Schmidt, Laudab.
 Nic. Frid. Sev. Grundtvig, Laudab.

Den 24de April.

Joh. Rasch Lassen, Laudab.
 Nic. Christ. Tob. Lange, Laudab.
 Ole Bagge, Haud illaud.
 Nicolai Molbye, Haud illaud.
 Thomas True, Haud illaud.
 Nicolai Wargeland, Laudab.
 Albert Lassen, Haud illaud.

Den 4de Maj.

Henrich Callesen, Laudab.
 Christopher Sødving, Laudab.
 Claus Nicolai Wilstrup, Haud illaud.
 Jacob Haasum, Haud illaud.
 Emanuel Friis, Haud illaud.
 Aug. Jul. Tietche, Laudab.
 Joh. Christ. Frid. Meier, Laudab.
 Jens Emanuel Schouboe, Haud illaud.

Den 6te Maj.

Erik Bierup Tauber, Laudab.
 Jens Hvoslef, Laudab.
 Nic. Christ. Herholdt, Laudab.
 Joh. Adam Braes, Laudab.
 Joh. Seidelin Wenzon, Laudab.
 Jac. Christian Jacobsen, Laudab.
 Gotfrid Fibiger, Haud illaud.
 Steingrim Johnsen, Laudab.
 Nicolai Schach, Laudab.
 Mart. Hartvig Helmundt, Haud illaud.
 Jens Johnsen, Laudab.

Den 8de Maj.

Claud. Nathanael Kirchstein, Laudab.
 Pet. Kosod Marinus Kjøcher, Laudab.
 Gerh. Frid. Borch, Laudab.
 Thomas Bodum, Laudab.
 Christian Borggaard, Haud illaud.
 Henr. Laurits Schive, Laudab.
 Ant. Christ. Bodtcher, Haud illaud.
 Daniel Pet. Schmidt, Laudab.
 Jac. Mathias Selmer, Laudab.
 Johan Henneboe, Haud illaud.

Den 9de Maj.

Rasmus Samuel Thal, Laudab.
 Georg Christopher Bang, Haud illaud.
 Pet. Nielsen Gade, Laudab.
 Pet. Vogelius Deimboll, Laudab.
 Peter Vogild, Laudab.
 Christ. Aug. Carl Nielsen, Haud illaud.
 Knud Storm, Haud illaud.
 Carl Frid. Lohrbauer, Haud illaud.
 Severin Stantemacher, Haud illaud.

Den 11te Maj.

Gustav Prosch, Laudab.
 And. Carl Kierulf, Laudab.

Nicolai Jensen, Haud illaud.
 Christian Dorph, Haud illaud.
 Gudbrand Johnsen, Haud illaud.
 Johan Jessen, Haud illaud.

Den 15de Maj.

Pet. Resenstand Kall, Laudab.
 Jac. Christ. Lund, Laudab.
 Georg Winge, Laudab.
 Adolph Siegfried Hansen, Haud illaud.
 Jacob Steenberg, Haud illaud.
 Johan Bødelsen, Non contem.
 Friedrich Brummer, Haud illaud.
 Jacob Middeltshon, Non contem.
 Otto Sommer Monrad, Laudab.
 Pet. Christ. Morell, Non contem.
 Nic. Conr. Middeltson Bartholdi, Haud illaud.

Den 16de Maj.

Christ. Tych. Tygesen, Haud illaud.
 Laurits Stub, Non contem.
 Georg Petersen, Non contem.
 Nicolai Femmer, Haud illaud.
 Lud. Frid. Holm, Laudab.

b) Philologisk Prøve.

Den 9de April.

Nic. Frid. Sørensen, Laudab.
 Christopher Laurits Jøger, Laudab.
 Georg Joh. Alb. Schønberg, Laudab.
 Lud. Harboe Phister, Laudab.
 Joh. Christ. Teilmann, Laudab.
 Rasmus Petersen, Laudab.
 Joh. Arn. Hier. Carstensen, Laudab.
 Rasmus Ussing, Laudab.
 Theodosius Ussing, Laudab.
 Claus Henr. Dan. Meden, Laudab.
 Laurits Angel, Laudab.
 Georg Ferslev Borregaard, Haud illaud.

Joh. Gotfrid Vech, Haud illaud.

Den 14de April.

Christian Raben, Laudab.
 Pet. Christ. Schønfeld, Laudab.
 Sigvard Hoff, Haud illaud.
 Jens Ditlev Blichfeld, Laudab.
 Hugo Lorents Hjorthoi, Laudab.
 Jens Kennord, Haud illaud.

Den 29de April.

Henr. Olsen Meinersen, Laudab.
 Povel Christ. Bang, Laudab.
 Joh. Ant. Carl Rambusch, Haud illaud.
 Harvig Henrich. Rambusch, Haud illaud.
 Nicolai Wilsø, Laudab.
 Georg Petersen, Haud illaud.
 Chr. Lud. Schlichtkrull, Laudab.
 Jacob Mossin, Haud illaud.
 Joh. Christ. Monrad, Laudab.
 Pet. Nicolai Narestrup, Haud illaud.

Den 30te April.

Joh. Henrich Nafsted, Laudab.
 Joh. Ulrich Rist, Haud illaud.
 Andreas Andersen, Haud illaud.

Den 9de Maj.

Joh. Jacob Koefod, Laudab.
 Carl Cathala, Laudab.
 Joh. Pet. Arentzen, Laudab.
 Martin Christ. Klauemann, Laudab.
 Joh. Wessel, Laudab.
 Carl Christ. Friis, Laudab.
 Lorents Jensen, Haud illaud.
 Thomas Borchgreving, Laudab.
 Joh. Peter Winge, Laudab.

Den 12te Maj.

Jens Aars, Laudab.
 Joh. Jacob Engelsen, Laudab.

Steen Steensen Blicher, Laudab.
 Jens Johnsen, Haud illaud.
 Joachim Jørgensen Lieungh, Laudab.

Iblandt dem som have underkastet sig den
 filosofiske Examen, saavel filosofiske som
 philologiske Prove, bleve følgende 11 indkaldte for
 Consistorium og berømte:

Nasmus Samuel Thal.
 Frid. Christian Matthiesen.
 Erik Gierup Tauber.
 Jacob Christ. Jacobsen.
 Jacob Koll.
 Nic. Christian Zerholdt.
 Pet. Rosenstand Kall.
 Joh. Rasch Lassen.
 Nic. Hentik Gude.
 Gerhardt Frid. Borch.
 Hugo Laurits Ziorthøi.

IV.

Theologisk Embeds-Examen i April og
 Maj 1801.

Den 30te April.

Janus Castanus (Carsten) Erik Høhne, født i
 Nibber Stift 1777. Laudab.
 Joannes Christianus Østergaard, født i Kiøben-
 havn 1780. Laudab.

Den 4de Maj.

Christianus Ludovicus Janssen, født i Kiøben-
 havn 1778. Laudab.
 Thomas Matth. Sabro, født i Odum Præstegaard
 i Aarhus Stift 1773. Laudab.

Den 5te.

Birgerus Pontoppidan, født i Nærheden af Hors-
 sens 1776. Haud illaud.

Severinus Laurentius Ingeman, født i Torsild-
 strup Præstegaard paa Falster 1778.
 Laudab.

Elias Fohmann, født i Landsbyen Burup i Siel-
 land 1774. Haud illaud.

Den 7de.

Joannes Christianus Ortman, født i Odense i
 Fyen 1775. Non contem.

Dlaus Sørensen, født i Landsbyen Thoftrup i Aar-
 huus Stift 1776. Haud illaud.

Andreas Fridericus Wiberg, født i Odense i Fyen
 1779. Laudab.

Den 8de.

Andreas Teilmann, født i Modum Præstegaard i
 Christiania Stift 1777. Haud illaud.

Andreas Dals Lund, født i Trondhiems Stift
 1775. Non contem.

Laurentius Christianus Doyesen, født i Randers
 1782. Haud illaud.

Den 11te.

Jacobus Lerche Jørgensen, født i Viborg Stift
 1779. Laudab.

Petrus Norman, født i Bergen 1780. Laudab.
 Christophorus Laurentius Schmidt, født i Kiøben-
 havn 1776. Haud illaud.

Den 12te Maj.

Andr. Agerbech Koefoed, født paa Vorringsholm
 1776. Laudab.

Antonius Henricus Matthiesen, født i Kiøben-
 havn 1778. Laudab.

Jacobus Hee, født i Landsbyen Burup ved Ran-
 ders 1773. Laudab.

Den 13de Maj.

Henricus Klein Curtz, født i Sneksted Præstegaard i Aalborg Stift 1777. Haud illaud.

Joannes Christianus Simoni, født i Randers 1776. Haud illaud.

Den 15de Maj.

Nicolaus Bultsberg, født i Tonsberg i Christiania Stift 1775. Laudab.

Nota. I Listen paa de theologiske Candidater i Januarii Maaned d. A. er indløbet den Striverseil, at ved Candidaten Christian Ludvig Budtz er sat Charakteren Laudabilis ifteden for Haud illaud.

In fidem Protocolli

N. J. Brückler.

V.

April Kvartalets juridiske Examen.

Theoretisk Prøve.

Latinsk.

Den 17de April.

Niels Christian Kierboe, Laudab.

Friderich Moxfeldt, Laudab.

Carl Jacob Waldemar Schwensen, Laudab.

Den 18de.

Olof Worch Schouboe, Laudab.

Andreas Nagesen, Laudab.

Danf.

Den 22de April.

Wilhelm Diderich Arends. Ei Ubeqvem.

Carl Andersen. Ei Ubeqvem.

Den 24de.

Hans Jørgen Demant. Beqvem.

Jacob Møller. Beqvem.

Christian Andersen. Beqvem.

Friderich Hansen. Beqvem.

Praktisk Prøve.

Den 28de April.

Friderich Moxfeldt, Haud illaud.

Olof Worch Schouboe, Laudab.

Peter Østergaard. Laudab.

Carl Andersen. Temmelig vel.

Hans Jørgen Demant. Temmelig Vel.

Jacob Møller. Vel.

Christian Andersen. Vel.

Friderich Hansen. Temmelig Vel.

VI.

Forberedelses-Examen.

Den 24 Dec. 1800 fremstillede sig til Forberedelses-Examen for Jurister, Henrich Stockfleth, Premier-Lieutenant ved det første Aggershusiske Regiment, og Jonas Cornelius Lund, som begge fik Charakteren: admittus.

Den 18 Febr. 1801 til samme Examen for Jurister, Jens Woersaae, som ligeledes erholdt Charakteren: admittus.

Den 14 Marti til samme Examen, Henrich Georg Tønder, som blev antagen med samme Character.

Den 13 Maj til samme Examen, Ludvig Conrad Neckelman og Carl Christ. Volwig, begge antagne med Charakteren: admittus.

Den 19 Maj, til Forberedelses-Examen for Theologer, Jacob Fridrichsen, som erholdt Charakteren: admittus.

VII.

Sommerforelæsninger ved Kjøbenhavns Universitet fra 1ste Maj til 1ste October 1801.

Theologernes.

C. F. Hornemann, Dr. i Theologien og ordentlig Prof., undersøger exegetisk og kritisk, Tirsdag, Onsdag, Torsdag og Fredag Kl. X offentlig de Steder i det gamle og nye Testament, hvoraf den positive Religions Lærdomme og Regler pleie at bevises, og samme Dage Kl. XI forklarer han privat Pauli Brev til de Galater, i lige Maade Barnabas' og Clemens den Romeres første Brev til de Corinthier.

D. G. Moldenhaver, Dr. og ordentlig Prof. i Theologien, fortsætter offentlig Onsdag og Lørdag fra I-II Qvelserne i at commentere og disputere. Samme Time Mandag, Tirsdag, Torsdag og Fredag forklarer han den anden Skrivelse til de Corinthier. Kl. IX examinerer han de sidste Kapitler af Dogmatiken.

F. Münter, D. og ordentlig Prof. i Theologien, foredrager offentlig Onsdag og Fredag Christi Døds og Opstandelses Historie Kl. VIII. Privat forklarer han i samme Time Mandag, Tirsdag og Torsdag de i det gamle Testaments historiske Bøger forekommende Sange. De christelige Antiquiteter oplyser han Mandag, Tirsdag, Onsdag, Torsdag og Fredag Kl. XII.

P. E. Müller, Dr. i Philosophien, bliver ved Mandag og Lørdag fra XI-XII at forklare Naturtheologien. Samme Dage fra IX-X og Onsdag fra I-II forklarer han den christelige Mo-

ral. I andre Timer igientager han ved Examen hvad som har været foredraget.

Juristernes.

Joh. Frid. Vilh. Schlegel, Dr. og ordentlig Prof., forklarer de første fire Dage om Ugen fra XI-XII Fædrenelandets Criminal-Ret, ved idelig Sammenligning med den almindelige Lovgivnings Grundsætninger; i den følgende Time den hypothetiske Naturret; han bliver ogsaa ved i de sædvanlige Dage at gaae dem til Haande som agte at forskaffe sig Evne til at opløse juridiske Spørgsmaal skriftlig.

Frid. Theod. Surtigkarl, overordentlig Prof., forklarer hver Dag i Ugen offentlig fra IX-X Ringenes Ret efter de Romerske, privat fra X-XI Personernes Ret efter de dansk-norske Love. I Timer som ere Tilhørerne bequemme, vil han ved Examination igientage hvad han har foredraget saavel i Fædrenelandets som den romerske Ret.

Christ. Brorson, overordentlig Prof., forklarer hver Dag i Ugen fra III-IV Ret i Ringen efter de dansk-norske Love. De fire første Dage i Ugen fra IV-V lærer han offentlig den absolute Naturens Ret. I andre Timer examinerer han hvad som har været foredraget.

Mathias Gastrup Bornemann, Adjunct i det juridiske Facultet, forklarer hver Dag i Ugen fra I-II Selskabsretten, og naar den er til Ende, den almindelige offentlige Ret. Fredag og Lørdag fra XI-XII forfatter han sine Forelæsninger over Rettens Hermeneutik og dens slittige Anvendelse paa Fædrenelandets Love.

Christian Krogh, Adjunct ved det juridiske Facultet, forklarer hver Dag i Ugen fra VIII-

IX Grundfætningerne af Folketretten, saavel den naturlige som den der grunder sig paa Pagt og Sædvane. I de fire første Dage i Ugen fra V-VI forklarer han den romerske Personernes Ret.

Medicinernes.

Joh. Clemens Tode, ordentlig Prof. i Medicinen, giennemgaaer Mandag og Tirsdag i sædvanlig Time for Middag den anden Deel af Medicina forensis, som handler om Omsorg for den offentlige Sikkerhed; Torsdag og Fredag i samme Time bringer han til Ende den anden Deel af Vegetabilernes Materia medica. Kl. VI-VII samme Dage bliver han ved at foredrage den indvortes Therapi. Om Løverdagen bestemmer han en Time til Disputereøvelser.

Frid. Lud. Bang, ordentlig Prof. i Medicinen, bliver ved fra IX-X Mandag, Tirsdag og Onsdag at foredrage den specielle medicinske Therapi; i de andre tre Dage i samme Time foredrager han udvalgte Sygdomstilfælde, og fremsætter medicinsk-practiske Materier at udarbejde.

Joh. Sylvester Sæptorph, overordentlig Prof. i Chirurgi og Giordemoderkonst, foredrager offentlig Mandag, Tirsdag, Torsdag og Fredag fra Kl. IV de chirurgiske Operationer for dem som for'ange det.

Dr. And. Broeberg Rønne, overordentlig Prof. i Medicin, fortsætter Mandag, Tirsdag, Torsdag og Fredag Kl. III sine pathologiske-therapeutiske Forelæsninger; samme Time Onsdag og Løverdage bestemmer han til kliniske Forelæsninger; og anstiller hver Dag kliniske Øvelser i Friderichs Hospital.

Gotfred Becker, overordentlig Prof. i Chemie, foredrager Tirsdag og Fredag fra IV-

VI Metallurgien som Fortsættelse af det forrige Halvaars Forelæsninger.

O. Jeronimus Nynster, Dr. i Medicin og Adjunct i det medicinske Facultet, bliver ved i offentlige Forelæsninger at foredrage: 1) de medicinske Lærdomme som ere byggede paa nyere fysisk-chemiske Opdagelser. 2) Materia medica af Planter og Riget.

Michael Schielderup, Adjunct i det medicinske Facultet, lærer offentlig fra XII-I Osteologie og Syndesmologie.

Philosofernes.

M. Abr. Kall, ordentlig Prof. i Historien, foredrager offentlig Hielpemidlerne til at overseede Sædrenelandets Historie, privat fra XI-XII de fornemste Europaiske Rigers Silvert og Aftagelse. Disputereøvelser anstiller han om Eftermiddagen.

Mr. Børge Riisbrigh, ordentlig Lærer i Logik og Metaphysik, lærer hver Dag i Ugen fra IX-X først privat den empiriske Psychologie, dernæst offentlig den naturlige Theologie. Fredagen fra II-III igientager han ved Examination hvad som har været foredraget og giver Kundskab om filosofiske Døger.

Thomas Bugge, ordentlig Prof. i Mathematik og Astronomie, forklarer offentlig fire Dage om Ugen Naturfilosofiens Historie fra II-III, hver Dag underviser han i den experimentale Fysik fra III-IV. Han vil heller ikke lade dem savne sin Hielp som forlange en eller anden Deel af Mathematiken forklaret.

Mr. Nic. Christopher Kall, ordentlig Lærer i de æsterlandske Sprog, foredrager offentlig fra III-IV Mandag, Tirsdag, Onsdag og Torsdag de første Grunde i det arabiske Sprog;

privat Mandag, Tirsdag, Onsdag fra X-XI forklarer han Hoseas og Joels Spaadamme, og i en anden Time igjentager han ved Examination hvad der har været foredraget.

M. Jacob Baden, ordentlig Prof. i Bel-talenheden, forklarer offentlig Agricolas Levnet af Tacitus; privat udvalgte Satirer af Juvenal.

Mag. Jeremias Woldike, ordentlig Prof. i Mathematiken, lærer offentlig de første Grunde af Algebra Tirsdag, Onsdag og Torsdag fra IV-V; privat de første fem Dage om Ugen fra XII-I den rene Mathematik efter Kästners Compendium, og igjentager om Lørdagen ved Examination hvad som om Ugen har været foredraget. Han tilbyder ogsaa sin Tjeneste, ifald der ere nogle, som forlange, at han skal forklare enten den anvendte Mathematik eller en og anden Deel af Mathesis.

And. Gamborg, ordentlig Lærer i Filosofien, lærer offentlig fra X-XI fire Dage om Ugen Thelematologien, og privat den absolute og hypothetiske Naturensret. I andre Tilhørene beleilige Timer igjentager han hvad der har været foredraget.

Stephan Sumars, Prof. i det franske Sprog, foredrager Reglerne i det franske Sprog Tirsdag, Torsdag og Fredag fra XII-I, og anfører de berømteste Skribenter i de skionne Videnskaber i dette Sprog og forklarer dem; fra I-II anfører han dem som snike ogsaa at skrive Fransk.

Jacob Wolff, overordentlig Prof. i Mathematiken, lærer offentlig tre Dage om Ugen om Morgenens Kl. VIII Arithmetik og Algebra, de øvrige tre Dage i samme Time tilligemed fra XII-I Onsdag og Lørdag foredrager han den theoretiske Geometri og den plane Trigonometri efter Kärsens Compendium.

M. Jørgen Bierulf, overordentlig Lærer i Historie og Geografi, foredrager Kl. VII om Morgenens offentlig de mærkværdigste europæiske Republikers, privat de nordiske Kongerigers Historie; vil heller ikke lade dem savne sin Tjeneste som snike Forklaring over de europæiske Rigers nærværende Tilstand.

Gregers Wad, overordentlig Prof. i Natuturhistorien, forklarer offentlig Kl. X tre Dage om Ugen den anden Bog af Plinii Naturhistorie; privat de øvrige Dage i samme Time viser han Dryctognosten efter det Bernerske System, sammenlignet med Hays; privatisme vil han i en beqvem Time efter Cuvier forklare de med Nyg-hvirvler forsynede Dyr.

M. Rasmus Tyerup, Prof. i Litterarhistorien, fortsætter Tirsdag og Torsdag fra III-IV sine Forelæsninger over det Eichhornske Compendium.

Ole Warberg, overordentlig Prof. i Astro-nomien, forklarer offentlig fra VIII-IX Mandag, Tirsdag og Torsdag den spheriske Trigonometrie; privat Mandag, Tirsdag, Onsdag og Torsdag fra XI-XII de første Grunde af den spheriske og theoretiske Astronomi, i andre Timer examinerer han hvad der har været foredraget.

M. Børge Thorlacius, Lector i det græske Sprog, forklarer offentlig Tirsdag og Lørdag fra XII-I Theophrasts Character efter Sahls Udgave; privat Torsdag og Fredag fra X-XI forklarer han Hesiodi opera & dies. En Time om Ugen bestemmes til Examinatorium.

M. Gregers Begtrup, forklarer Onsdag og Fredag fra IV-V Handelsplanterens Dyrkning, saasom Hør, Hamp, Tobak o. s. v.

M. Nicolai Hofmann Sevel Bloch, as-
handler efter Tilhørernes Behag enten Filoso-
phiens Historie eller berømte græske Mænds Levnet.

M. Lauritz Engelstoft, bærer Veien ved
en kort Forklaring over Fædrenelandets Oldsager
til de Forelæsninger som han i næste Halvaar ag-
ter at holde over Fædrenelandets Historie. Til-
hørerne vælge de dem bequemme Tider.

Forelæsninger i det pædagogiske Seminarium.

D. G. Moldenhaver, Seminariets Direc-
tor, vedbliver Kl. IX Mandag og Lørdag Øvel-
serne i den populære christelige Undervisning, og
forklarer hvorledes Anthropologien skal foredrages.
I at fortolke udvalgte Stykker af Skribenter i
begge Sprog vejleder han de Ældre og Modnere.
Hver Onsdag Kl. XI prøves de latinske Afhand-
linger af den filologiske Classes Medlemmer.

G. Kierulf, Prof. i Historien, retter Kl.
X om Mandagen Provestilen i Modersmaalet;
Onsdag og Fredag anstilles Øvelser i Historiens
Foredrag.

Gr. Wad, Inspector i den fysiske Klasse,
bliver ved fra VIII-IX Torsdag og Lørdag at
vise den practiske Dryctognosi begyndende fra Tals-
flegten af Steenklassen.

L. E. Sander, forklarer fra X-XI Tir-
sdag, Torsdag og Lørdag de første Grunde af
Dibactiken efter Niemeier. Tirsdag og Lørdag
i Middagstimen vedbliver han Forelæsninger over
det tyske Sprogs Grammatik forbunden med en
classisk Auctors Forklaring, og de udarbejdede Pro-
vers Bedømmelse.

H. E. Linderup, Inspector i den fysiske ma-
thematisk Klasse, agter fra IX-X Tirsdag og On-

dag at give Regler om hvorledes de mathematisk
Videnskaber bør foredrages Ungdommen efter dens
forskjellige Alder; i en anden Time igientager
han ved Examination hvad der er foredraget.

Th. Christopher Bruun, Lector, lærer fra
XII-I Mandag og Torsdag det Francke Sprog,
og Onsdag og Fredag det Engelske, og forklarer
Tilhørerne i dette Sprog Miltons tabte Paradis.

M. Børge Thorlacius, Lector i de gamle
Sprog, kommenterer to Gange om Ugen Sopho-
clis Electra; to Tider alternerer han med den
philologiske Classes Nummer at forklare udvalgte
Stykker af græske og latinske Forfattere.

VIII.

Achilles' og Herkules' Skjolde
efter Homer og Hesiod
af det Græske
ved

Peter Ole Brøndsted. Student.

I min latinske Afhandling over Universitetets for-
afvigte Aar udsatte filologiske Prisopgave: inter
duas descriptiones, unam Hesiodicam Scuti Her-
culei, alteram Homericam Scuti Achillei institu-
atur comparatio &c. leverede jeg, som jeg troer
passende, da det især var om begge Stykkernes
poetiske Værd at gjøre, en dansk herametrisk
Oversættelse af disse tvende skionne og frugtbare
Episoder.

Denne Oversættelse var Hr. Professor Ba-
den saa god at ville unde Plads i Universitets-
Journalen.

Min første Hensigt med at publicere dette lille Forsøg, er: at erfare, om Kyndige ville lide, at jeg maaffes engang, naar jeg faaer bedre Naadighed, end jeg nu har, over min Tid, turde ose lidt mere af Homers evig rene Rilbe tæd dansk Krukke. Opnaaer jeg den, da skal jeg — enten for Fremtiden aldeles ikke være nogen, uden mig selv, til Besvær med mine knudrede Hexametre — eller og Homericæ fontis haustus (gravioræ) non expallere.

Enhver, som kender det Vænskelige i at skrive rene danske Hexametre, og den store og svære Kunst, hvori den udødelige Maronide, ledet af sin blotte Følelse, var saa stor en Mester, med Smag og Sandhed at moderere Hexametrets Fødder efter Tankerno, vil uden min Væn undskyde enkelte Pentametre. Nogle vare mig, hvis jeg ei vilde svække mine Originalers Kraft ved Omfrevning eller ørkesløse Hlikford, aldeles uundgaaelige. Nogle har jeg med Flid beholdt, fordi et Pentameter, indfudt paa et passende Sted, klinger godt, og betager Hexametrene det monotonske! Homer har jo desuden, om ikke just i dette Stykke, saa dog baade i Iliaden, og i Odysseen fornemmelig, mangfoldige Pentametre.

Universitets = Journalens indskrænkede Rum forbad mig at give endog den mindste Prøve af min Kommentar. En kort Udsigt over den 18de Sang af Iliadens sindrige Dekonomi: den snilde Kunst, hvormed den gamle konstløse Barde har baade forberedt og indrettet sin Episode; som og saadanne Anmærkninger, som kunde lede den flensomme Læser paa Sporet til at finde det Skionne og Mandige i Digterens Billeder — saadanne, som Harteman har lagt under sin Oversættelse — vilde vist nok været saare passende. Dog — si

avulsam statua caput aut membrum aliquod inspicias, non tu quidem ex illo possis congruentiam æqualitatemque deprehendere; *possis tamen judicare an id ipsum satis elegans sit*, siger Plinius; og desuden er min Behandling, i Fald denne Ubetydelighed har den Lykke ei aldeles at mislæge, ikke bestemt til at blive liggende paa Hylben.

Iliadens 18de Sang v. 478 = 608.

Forerindring.

Patroclus, Achilles' kæreste Ven og Baandenbroder faldes i Slaget af Hektor, Trojanernes dyarveste Krieger. Sorrig over sin tabte Yndling, og Forbittrelse paa Draberens blive nu de overveiede Lidenskaber i den, paa Agamemnon hidindtil ubøielig fortorne, Achilles' Hjerte. Han affiged sit Had til Agamemnon; beslutter igien at gaae i Striden for at hævne sin Ven. Men — hans Baaben, dem han havde laant sin Patroclus, da han tillod ham at tage Deel i Krigen, vare i Hektors Bold; ny maatte hurtig skaffes til Veie. — Thetis, vor Helts Moder lover sin Søn at bringe ham den prægtigste Rustning fra selve Hæafstos. Hun gaaer i denne Hensigt til Olymp til Hæafst, bliver venlig modtaget, forebringer ydmyg sit Bærinde, bønhøres. Efter de nødvendige Tilberedelser begiver den guddommelige Kunstner sig strax til sin Ambolt — og Først han nu smedede Skjoldet, det store og svære: Rundtom det konstigen dannet, omgav det med skinnende Runding Tredobbelt, blank, og sølverne Rem han til 480. denne befæstet.

Laggene vare der fem ubi selve Sklobet.
 Paa det nu
 Smeddeb' han Konststykker mange — alt med
 opfindsomme Snille:
 Paa det han dannede Jorden, og
 Himmelen, Havet,
 Og den utrættede Sol, og den fuldeste
 Maane —
 485 Paa det de Stjerner tilhøbe, med hvilke
 Himlen er krandsset:
 Pleiades baade, og Hyades, vældig Orion,
 Ogsaa Dierninden, som "Vognen" med
 Tilnavn man kalder,
 Hvilken sig her omdreier og stedse Orion
 betragter;
 Hvem Ødet ene har nægtet at bade sig i
 Oceanet.
 490 Paa det han dannede tvende de talende
 Menneskers Dyer
 Yndige: 'Her i den Ene var' Bryllupsfeste
 og Gilder:
 Brudene fra deres Bure ved skinnende Fakler
 Førte man frem ubi Staden; og Brudesang
 lydelig toned'.
 Dandsfende Ynglinge snøede behændigen sig;
 iblandt disse
 495 Viber og Harper saa listigen samklang. Men
 Qvinderne stode,
 Tabende sig i Beundring, enhver for sin
 Husdot.
 Ogsaa der var paa Torvet en talrig Forsamling:
 en Trætte
 Hidfigen fortos. To Mænd der om Mandebod
 stræde
 500 For en ihjelslaget Borger. Den Ene bekræsted'
 for Folket

Alt at have udredet; den Anden Betalingen 500
 nægted'.
 Hæftigen ivrede Begge med Vidner Striden
 at ende.
 Hidfige Venner af Folket dem Disald Begge
 tilfregge.
 Dog Herolderne tyssede Folket. De Oldinge
 sadde
 Rundt om paa udbugne Stene, i hellige
 Kreds — og
 Ovelydt raabende Herolders Spire de toge 505
 i Hænde,
 Reiste sig derpaa med disse og dømte; En
 efter Anden.
 Tvende Talenter af Guld der laae udi Midten,
 bestemt' at
 Skienkes til den, som iblandt dem retfærdigste
 Kiendelse afgav.
 Hist om den anden By vare leired'
 to fiendtlige Hære,
 Straalsend' i Vaaben. Beleirernes Forslag 510
 var dobbelt:
 Enten albeles at hærje Staden — eller at dele
 Alt det Guds, som den blomstrende By inden
 Murene glemte.
 Dette afløge de Borgere kiækt, og sig rusted'
 mod Baghold.
 Muren bevogted' omhyggelig elskende Qvinder
 Og umyndige Børn og Oldinge svage af Alder. 515
 Hine brød op, anserte af Ares og Pallas
 Athene,
 Begge af Guld, og gyldene Klæder iførte
 Store og skianne i Vaabnene, som udadelige
 Guder,
 Saare udmærkede begge. Men Folket var
 mindre anseligt.

- Da de nu did vare komne, hvor Bagholds-
Pladsen udseet var,
Sæt ved den Elv, hvor til Vandsted alt
Nvæget pleied at brives,
Der de sig lagde i Baghold, bedækte med
blinkende Skjolde.
Uffides Krigshærens Speidere tvende der
sadde paa Udskif
Ventende, om de fik Nie paa Saar og paa
hornede Ørne —
- 525 Snarligen kom de til Synne. To Hyrder dem
troligen fulgte.
Hvilke, ei ahnende Lysten, saa muntre blæste
paa Fløiter.
Flur — da den vined' dem komme — freinstyr-
ted' af Bagholdet Hæren,
Eablede ned de Hiorde af Ørne og Flokke
saa skienne
Enehvide Saar, og ihjelslog tillige de Hyrder.
- 530 Hine, som leirede vare for Muren, saasnart
de fornumme
Lydeligt Bulder ved Ørnene, styrted' de hurtigt
Paa de rapfodede Gangere, fore affted, snart
de ankom. —
Her, ubi standende Strid de strede ved Bredden
af Floden,
Svingende imod hverandre de jernbestlagene
Lantser.
- 535 Tvedragt vasse iblandt dem, og Tummel og
Nornen den grumme;
Een, endnu levende Nysaaret greb hun, en
anden Usaaret,
Og en Tredie Dræbt hun ved Fodderne slæbte
af Slaget.
Omkring Skuldrene bar hun en Kappe blod-
stærkt af Dræbte.
- Ligesom levende Mennesker Hine sig tumled'
i Slaget
Og frareve hverandre med Vold de affselede 540
Kroppe.
Paa det Han prægede ogsaa et Ager-
land, frugtbar og Smuld. Jord
Bred, det var og trepleiet, og mange Pleiere
paa det
Ørnene dreve omkring, dem styrende herhen
og derhen.
Men saa ofte de vendende ankom til Agerens
Ende,
Dennem i Hænde et Vægger med listige Viin 545
fyldt,
Nakte en Mand dem i Nøde. De atter sig
vendte til Juren,
Stræbende ivrig at naae til det dybe Pleie-
lands Ende —
Jorden fortnede bagved, og lignede pleiet
livagtigt
Skiont ubarbejdet af Guld — et vidunderligt
Konststykke var det!
Paa det Han prægede ogsaa en Vang 550
med halgende Sæd. Der
Hestede Karle. Enhver ubi Haanden holdt
Leen den hvasse.
Skaarene talrige segned' langs Meierens
Bane til Jorden;
Andre Optagere binde med Vaand ubi Nøge
— thi efter
Iste Optagere tre. Men de Høstende
fulgte
Drenge, som Skaarene samled', i Faunen 555
dem toge og bragte
Uophørlig til Hine. Men Kongen stiltende
blandt dem

- Stod der, med Spiret i Haanden ved Kænen,
saa glad i sit Hjerte. —
- Under en Eg Herolder affides tillaved et
Maaltid:
- Slaget' en Dre saa stor, og beredte den;
medens de Qvinder
- 560 Strøde i Mængde af Mellet det hvide, de
Høstfolk til Døvre.
Paa det han prægede ogsaa en Bliingaard,
betyngtet af Druer,
Yndig og gylden, men forkladen vare de
Klaser —
Støttet den stod paa selverne Pale nedsatte
i Rader.
Rundt om med Grovt af det blaalige Staal,
og med Gierde af Tin han
- 565 Hegnede den. Kuns een eeneste Fodsti til
Bliingaarden førte,
Hvilken de Dragere ginge saa fage, naar
Bittene de høstet'.
Niger og Ynglinge her, med Ungdoms-Speg
udi Sinde,
Vare i flettede Kurve den listige Frugt.
For
Dennem i Midten en Dreng paa høitklingende
Harpe
- 570 Legende listig og yndig, istemte saa deilig
en Vise,
Med sin smeltende Stemme. De andre
stampende Jorden,
Ham med Sang og med Jublen og Springen
saa freidigen fulgte.
Paa det han dannede ogsaa en Hiord af
langhornede Ørne.
Nogle Ørne af Gulb, og andre af Tin vare
skabte.
- Brolende ud 'af Stalben de styrteb' og ilte 575
til Engen,
Langs med den brusende Flod, der rivende
strømmede stovuld.
Gyldene Hyrderfæaa tvørligen Ørnene fulgte,
Fite i Tallet, geleided' af ni rapfodede Hunde.
Tvendefglubende Løver ind paa de forreste
Ørne
Styrteb' og grebe den brummende Tyr; under
gyfeliggt Brol han
Slæbtes affted — dog de Hunde og Ynglinge
ilte den efter.
Løverne, da de nu havde den valdige Tyr's
Hud adspiltret,
Blodet det sorte de svælge tilligemed alle
Indvolde;
Hyrderne stræbe forgjæves at strække dem,
hidsende Hunde.
Disse ei voved med Vid at antaste de modige 585
Løver;
Stode vel nær hos og gisede — men stedse de
vege tilbage.
Paa det ogsaa en Græsgang dæ-
nede hinkende Konstner
Stor, i den yndige Dal, opfyldt med Faa-
rene hvide;
— Folde og Telte tillige og Stalbe med Tæge
bedækte.
Paa det ogsaa en Dands saa konstlig 590
afbildet' Hefæstus
Lignende den, som fordem engang udi Knos-
sos det vide
Dædalus opførte for Ariadne med Lofferne
favre.
Blomstrende Ynglinge her, og Jomfruer rige
paa Medgift

Dandsende holdte hverandre ved Hænderne
 alle.
 595 Pigerne vare ikklædte i fineste Linned — men
 Riortler
 Davede konstig, af Olie glindsende, bære de
 Karle.
 Hine smykkede vare med Krandsse, og disse
 med Dolke
 Gyldne, som hang udi sølverne Riemmer ved
 Siden. —
 Snart de nu hvirvle omkring saa hurtig med
 kyndige Fodder,
 600 Let udi Ring, Som Pottemageren Hullet
 tilpasser,
 Sætter sig saa, med Hænderne prøvende om
 det vil løbe,
 Snart igien de sprunge hverandre radviis
 i Møde. —
 Rundt om den yndige Dands stod forsamlet
 en Skare saa talrig,
 Inderlig glad, og iblandt dem guddommelig
 Varde
 605 Slog Kitaren og sang. Men konstige Sprin-
 gere tvende
 Dandsen begyndte og holdrede sig udi Midten.
 Paa det han prægede ogsaa Oceanos'
 strømmende Vælbe,
 Rundt om den yderste Rand af Skjoldet saa
 konstigen fuldført.
 (Fragmentet af Hesiodus i næste Hefte).

IX.

Rectorsskifte ved Universitetet.
 Forsbagen den 4 Juni nedlagde Hr. Prof. Tode
 det i afsigte academiske Aar førte Rectorat, og

overleverede det ved en latinss Tale til sin Efter-
 mand af det filosofiske Facultet Hr. Justitsraad og
 Prof. Bugge.

Det til denne Høitidelighed fra Universitetet
 udstedte latinss Indbydelseskrift giver en kort Hi-
 storie om Studenternes Ret til at bære Børge
 eller Kaarde. Dette var dem udtrykkelig for-
 budet af Christian den Tredie i Universitetets Fun-
 dats af 1539, og Forbudet bestyrket ved en For-
 ordning af Frederich den Anden i Nov 1577, og
 ofte indskræppet af Consistorium. Rettigheden synes
 altsaa blot at grunde sig paa en i Begyndelsen af
 forrige Aarhundrede indført Bestygt, da man an-
 saa det for en Elegants at bære Kaarde.

Alligevel beretter Langebek i et haandskrevet
 Udkast til Soverainitets-Historien, at Rigets
 Cansler eller Hovmester Jochum Gerstorff havde
 i Aaret 1660 kaldet Universitetets Rector Wan-
 dalin til sig, og befaleet ham ved en offentlig Pla-
 cat at tilkiendegive Studenterne, at de maatte
 være hlemme om Astenen Kl. 6, og ikke bære
 Kaarde, hvorved man vilde forebygge de Stridig-
 heder som ideligen foresaldt imellem Studenterne
 og de Adeliges Domestikker. Men at Studenterne
 derpaa ogsaa havde anslaget en Placat, som var
 underkrevet af meer end 500, hvori de vel be-
 vidne, at de vilde adlyde deres Øvrighed (Se jus-
 sis magistratus quidem fore obedituros), og ikke
 lade sig see paa Gaderne om Astenen, men Kaar-
 den som de havde brugt til Stadens Forsvar mod
 Landets Fiender til Kongelig Fornøielse, vilde de
 ingensinde aflægge. Hvorpaa Kongen havde befa-
 let, at baade Consistorium og Studenterne skulde
 tage deres Placater ned, men at han ikke vilde,
 at Studenterne som havde viist deres Mod i Ri-

benhavns Beleiring, skulde forbydes at bruge Kaarde.

Programmatisten tilstaaer, at han ikke veed hvorpaa denne Langebechs Beretning grunder sig, men holder det for utroligt, at en Mand af hans Fliid og Redelighed skulde have anført saadant, uden at have haft Grund for sig. Jeg vil anføre hans egne Ord: *nemo autem qui viri gravissimi diligentiam & integritatem noverit, inficias ibit, incredibile esse, eum quidquam sine auctore idoneo pro certo adfirmasse.*

Alligevel blev denne Tilladelse, om den nogenfinde har været givet (som jeg meget tvivler om) af samme Konge atter hævet ved et Rescript af 23 Decbr. 1667. I Aaret 1671 forbyd Christian den Første ved et Rescript af 16 Septbr. dem som studerede Theologi at bære Kaarde, men alle andre academiske Borgere, iligemaade dem som i 2 Aar havde lagt ved et udenlandsk Academi blev det tilladt. — Endeligen da i Aaret 1700 de academiske Borgere af Friderich den Fjerde — *Friderico tertio* er en Skriverfeil — bleve atter opfordrede til Landets Forsvar, og Levemaaden havde indført Kaardens Brug i alle Stænder, er det kongelige Forbud kommet i Forglemmelse, og man har troet, det var Enhver tilladt at bære Kaarde.

Jeg maa ved denne Leilighed oplyse et Sted i dette Program, som kan blive misforstaaet.

Jeg har i Universitets Journalen 1795 S. 170 af Actis Consistorii bekiendtgjort en Ansøgning eller Supplicats, som nogle saa Studerende, alle, som det lader Nordmand, havde under deres Fortogs Mands (som han der kaldes) Magister Christen Schioldborgs Ansørsel, efter Riidenhavns Beleiring indgivet til Kongen, og

hvori de, foruden meget andet, forlange, at de maa blive ved at bære Kaarde. Denne Ansøgning taler Programmatisten ogsaa om, og beraaber sig paa min Journal. Men deels seer man ikke af hans Beretning, naar denne Ansøgning er giort, og at den ikke kom ind førend Krigens Ende; deels kan det misforstaaes hvad han lægger til: *huic petitioni regem indulsisse Holbergium latuit*; thi saaledes som dette siges, skulde man troe, at Kongen havde bevilget Studenternes Ansøgning, og at denne Omstændighed havde været Holberg ubekiendt, men Meningene er, at Holberg intet taler om denne Bevilgning. De af mig anførte Extracter af Actis Cons. give heller ikke nogen Formodning om, at denne Bevilgning har haft Sted; meget meer seer man af det under 30 November S. 172 anførte Extract, at Consistorium paa alle Maader har sat sig imod denne Ansøgning, og anseet M. Schioldborg for et uroligt Hoved, som dagligen holdt *conventicula clandestina* med nogle Torbækker og saa andre Studenter.

X.

Til Journalens Læsere, i Anledning af Hr. Prof. Gamborgs Angreb i Katechismus for alle Mennecker, i første Anmærkning til Fortalen S. III.

Men med sin Recensent misforstøet Forfatter ytrer sig Misforneielse offentlig, og appellerer Recensentens Dom til et ubestukket d. e. til sit Publikum, er noget saa almindeligt, at jeg ikke skulde taget Pen i Haand for at paaante det, end ikke

hos en Mand, som man ei skulde troe, vilde blande sig med den store Hob i Tænkemaade og Adfærd. Thi jeg veed, og har seet det, hvor ubegrændset Auctorforfængelighed er; og kommer dertil en anden Lyst, at man ikke kan nøies med at lases af Faa, men vil have sit Bisfald betalt, saa er intet usorsonligere, end forbunden Tre- og Windlyst.

Der er derfor ikke som Recensent jeg griber til Pennen. Min Recension maa, ligesom det recenserede Skrift selv, staae eller falde for vor fælles Domstol. Men det som smertter mig, er det Angreb Hr. Professoren gier paa min personlige Karakter og Tænkemaade i disse Ord: "At denne Mand (Prof. Baden) vilde nedsette mit Arbeide, formodede jeg i Forveien efter det som fort tilforn var passeret os imellem".

Recensionen over Hr. Gamborgs Jesu Moral i Universitets-Journalen, hvilken han antager for at være min, er altsaa et Foster af Havn, en Havn som jeg har villet tage over ham for noget som fort tilforn var passeret imellem os. — Dersom jeg vilde betierte mig af Hr. Gamborgs forsængelige Logik, havde jeg mere Marsag at sige, at han havde gjort den fernærmelige Beskyldning imod mig for at havne sig over det som fort tilforn var passeret imellem os, og saae mig udraabt for en Mand, der brugte Recensioner til at havne mig med. Jeg har haft mange Uvenner, men endnu er denne Beskyldning aldrig gjort mig af Folk hvis Dom det var værd at reflectere paa; tvertimod har jeg, hvad man endog har domt om mine Kundskaber og min Emag, steds bevarer Publikums Opinion om min Upartiskhed, og for at bevare den, gjort mange Offere af mine beste Medarbeidere, hvis Bidrage jeg havde Mistanke om, bare Spor, om ikke af Havn, dog af per-

sonlig Anmøstet, hvilken jeg aldrig har troet, burde ytres i en Recension.

Men hvad især Hr. Prof. Gamborg angaaer, saa erindrer han, at, med alt det private Ven-skab og den offentlige Agtelse, vi i mange Aar have ytret for hinanden, har jeg dog aldrig troet mig forbunden at behandle hans literare Arbeider anderledes end Andres, men sagt ham usorbeholden hvad der stod mig an i dem, og hvad jeg misbilligede. Hans nu forglemte Utsa hører i en tidligere Periode end denne Journal; men saa svag min Hukommelse er, saa erindrer jeg dog meget vel, at vi verlede nogle Breve sammen, førend den kom ud, hvori jeg ikke fulgte ham mine Tanker om dette Arbeide, skiont meget forskællige fra hans. Men jeg vil nævne ham er nyere af hans Producter, hvorom min Dom ligger for Publicums Pine, og er ogsaa ældre end det der siden skal være passeret imellem os, som skal have forvandelt mig med eet til en Mand, der glemte, hvad han baade skyldte sig selv og andre: jeg mener hans Tanker om Selvmord og Selvmordere, hvori jeg ikke har fundet et Argument som jeg ikke har haft at udsætte paa (See Univers, Journ. for 1796 S. 167).

Med samme Frihed og Upartiskhed har jeg behandlet andre mine agtbareste Venner, uden at de derfor have ytret nogen Tvivl imod min moralske Karakter. Kun Hr. Prof. Gamborg formodede i Forveien, at saasnart noget var passeret imellem os i Embedsaffarer, som ikke stod mig an, vilde han strax spere min Misforneelse i første Recension, og betænkte ikke, hvad Skygge saadan en Formodning om en Mand som aldrig havde gjort sig mistænt for saadan Nedrigheid, maatte kaste paa hans egen moralske Karakter, og tillige,

hvilken Forbindelighed han ved denne Ubladelse har paalagt sig selv til at tilfredsstille denne lærde Pøbels Nysgierrighed, som saa gjerne mætter sig med Anecdoter om bekiendte Mænd. Thi det kan ikke feile, og det bør Hr. G. have forudsæet, at saa meget man har at fortælle sig i denne Tid, Sandt og Usandt, om Krig og Fred, om Keiseres Mord og Kongers Assættelse, vil der dog være den Klub eller det Episequarter, hvor man, om ikke for andet, saa for at variere Diskursen, kan faae at høre det Spørgsmaal: "Hvad kan der da være Gamborg og Baden imellem, at de ere blevne saa Uvenner; de ansaaes dog for nogle Nar siden for saa tykke Venner, at Baden maatte høre ilde i trykte Skrifter, fordi han havde tilstået sit Nayn at sættes paa Gamborgs Nysa? Hvor faaer man det at vide?" Og nu seer jeg ikke rettere, end at Hr. G. har det Vaand paa sig, at tilfredsstille disse Folks Nysgierrighed som han saa utidig har opvaakt, ved at documentere alt hvad som er passeret imellem os, og fremlægge det for Publikum. Trykkeomkostningerne vil blive rigeligen erstattede af de ædle og dydige Mennesker, hvis Yndest og Venskab han har været saa heldig at erholde ved sin udgivne Jesu Moral; især naar hans Forlægger ikke forsømmer i Aviserne at bekiendtgjøre forud, hvad Dag og Time Skriftet bliver at faae til Kiebs, og forsyner det med vel udtankte Kobberer.

Men jeg taler hidindtil om den paaankede Recension, som om den var af mig. Det er den ikke. Jeg har begjæret den af en Ven — jeg kunde sige — for at undgaae den Mistanke Hr. G. nu søger at føre mig saa uskyldig paa Halsen, dersom jeg affecterede at sættes blandt Parternes ædle og dydige Mænd, og ikke hadede al Affecta-

tion endog af Dyden selv. — Det altså ikke. Men da jeg saae, at Skriftet var fuldt af dogmatisk og bibelsk Lærdom, som jeg ansaae for Levning af Hr. Professorens academiske Flid, og jeg vidste, hvor meget Bibelens Studium havde forbedret, i det mindste forandret sig, siden Hr. Gs. akademiske Nar, holdt jeg mig ikke selv voren til at giøre Publikum rede for et Skrift, hvis Værd jeg troede det maatte være begjærligt efter at kiende, da det blev budet det som noget ganske Nyt, endskjønt jeg stod i den Tanke, at vi om Jesu Moral havde saa meget herligt i vort eget Sprog, at vi i den Materie intet kunde savne. Jeg begjærede derfor Recensionen af en Mænd, hvis theologiske Kundskab jeg vidste var gaaet frem med Tiderne, og forbeholdt mig alene at formilde et og andet Udtryk, som forekom mig noget for varmt. Det er al den Deel jeg har i denne Recension, men vægter mig ikke ved at staae til Ansvar for den som min egen, isald noget Ansvar skulde forlanges.

XI.

Supplement til den ortographiske Ordbog.
femte Bidrag.

17.

Naa! Udraabepartikel.

Nachdeel, for Skade, er ikke dansk, skjønt brugt af adskillige, som Politivennen,

"nagelny", Adj., er vel det som nylig er hangt op paa Nagelen eller Krogen.

Nattely, Tilhold om Natten, see Ly.

"natlig", Adj. daglig og natlig Rådsej er ikke godt sagt for: Rådsej Dag og Nat.

"Natmand" som fører Urenligheder bort om Matten, eller hvis Forretninger falde om Matten.

Naturdrift, en, see Drift.

"navnkundig" — "mere navnkundig end virkelig kiendt", siger Rahbek. Man kunde spørge om En kan være navnkundig uden at være Kiendt? Jeg troer, det kan forsvares. Homer er navnkundig, man behøver blot at nævne hans Navn, saa veed enhver Skolebænk at det var en stor Digter; men hvor mange kiende ham derfor, d. e. hvor mange have læst hans Digte og vide at sætte Pris paa dem?

Nederlag, et. Jeg bruger i Overs. af Tacitus stedsde Nedlag.

nem, Adj. som fatter let. Bruges ogsaa for Fort hvorved gøres en Gienvei, som: en nem Vei, en nem Maade at tage noget paa, o. s. v.

"Nemme". Dette Ord kan gjerne indføres allevegne for det franske Genie og det latinske ingenium.

nemsom, Adj. som nemmer.

"nensom som ikke nener"; skal hedde: som nener, nensom over noget.

Niddingsværk, et.

"Node" i Musikten.

"nok" 2) endnu 3) mærk Bemærkelsen i disse Talemaader: der er nok ikke saa, det er nok en Feil o. s. v.

"Nokke i Dugning" 2) der er ikke en Nokke paa, det har ikke en Nokke, Andre sige Nøkke.

Norbag, en, brugtes meget i forrige Seculum for Nordmand.

nogenlunde, Adv.

Nordbo, en, som boer i Norden. nordboisk, Adj.

Note, en, Anmærkning, Pl. r.

"nu" — nu og da, now and then.

"ny" Pl. e. Diffsyllabum, som: ny Grund, nye Grunde.

"Ny" Maanens Ny.

"Næ" astagende Maaned. I Ny og Næ, for: imellem.

"nær" Adj. Rahbek declinerer det med den bestemte Artikel nære, "med Syn af nære Havn".

"nærmer" jeg mig. Rahbek bruger det passive: "da denne Skridt for Skridt sin Død at nærmes føler"; bør nok hedde: sin Død sig nærne føler.

nysselig, Adj. finder jeg hos gode Skribenter; er dog vel intet uden en fortialet Udtale af nydelig, men endog som saadant for-tiener det at optages.

Nø, en, et Slags Spøgelse hos Peer Paars.

"nødig, Adv." skal hedde Adj. for: fornøden, nødvendig, som: jeg holder nødigt at tale derom.

"nødigen Adv." forverles ofte i daglig Tale med unødigen, som: jeg gjør det unødigt, for: nødigt.

"Nødtpøst" hvad En til Trang behøver.

O.

Old, bruge nogle for enhver Tid f. Ex. næste Old, vor Tids Old o. s. v. — neppe rigtig.

Ombudsmand, en.

Omgangsven, en, familiaris, f. Ven.

"omkommer" bruges baade transitive og intransitive: han er omkommen, og: han har omkommet sig.

"omskriver" paraphraserer; skriver om er derfra forskiallig og betyder at forandre det man har skrevet.

"ond, Adj." Comparativus værre; skulde Comparat. ondere være saa gandske at forkaste, naar ond bruges i Bemærkelsen af arrig?

"Opdagelse, en" kan og bør der gøres Forskiæl paa Opfindelse og Opdagelse? har Opdagelse maaske ikkun Sted i Ting som ikke ere nye, men kun hidindtil finle? Saaledes er Magnetræalens Kraft Opdagelse, da den har haft denne Kraft fra evig Tid; men Krudtets Fabrikation, Bogtrykkerkonsten ic. er Opfindelse.

opfaldende, Adj.; Andre bruge paafaldende; begge af det tykke auffallend; bedre om vi havde et Ord af dansk Hertkomst.

opbevarer, bruges af adskillige, men behøves ikke, da bevarer siger det samme; er det tykke aufbewahrend.

opflammer, jeg.

opilder, jeg, sætter Ild i, mest i uegentlig Forstand, Sindet, Tælen.

"opgaer" opgaae en Regning, for summere den.

opgiorder, jeg.

Oplagskorn, s. Korn.

"opløber" jeg, naaer En ved at løbe efter ham.

opluer, det samme som opflammer.

Opmand, en, for noget, er brugt i Tacitus.

Opmaal, et, om Sæd.

Opmudring, en.

Opretholdelse, bruges i Placater, og bør nok ikke komme videre.

oprettelig, Adj. som kan oprettes s. Er. et Tab.

"opsætter" kunde man ikke gjøre denne Forskiæl paa opsætter og udsætter, at jeg opsætter det som var berammet, men ikke begyndt paa; udsætter det som var begyndt, men ikke bragt til Ende; søselig er der Forskiæl paa at opsætte og udsætte en Auction.

opsat, Adj. disponeret til noget.

opstøver, jeg; finder ved smaalig Sagen; bruges egentlig om Hunde.

Optraffelse, (Ungdommens), bruges et Sted af Rahbek meget vittig, i Stedet for Opdragelse.

Optoi, et, Pl. r.

"Ord" bruges for Rygte, bringe En i godt, ondt Ord — for Orde.

Ordfører, en, som fører Ordet for andre.

ordspogsvis, Adv.

Orlogsfærd, en.

Orlov, Frihed fra Krigstjenesten.

Os, en, (langt o) Damp.

oser, det, giver Os.

Overeenskommelse, en, et Ord som ikke forties ner at optages, i det mindste ikke uden for Placater og Forordninger, hvorfor ogsaa bruges Overenskommende.

Indhold af 2det Hefte for 1801.

I. Cicero's Forsvar for L. Murena (sluttet)	S. 49
II. Fortegnelse paa de Candidater som i April Maaned 1801 ere indskrevne som academiske Borgere ved Kiøbenhavns Universitet	S. 76
III. Philosophiske Examen i April Maaned	S. 78
IV. Theologiske Embeds-Examen i April og Maj 1801	S. 81
V. April Kvartals juridiske Examen	S. 82
VI. Forberedelses Examen	sammest.
VII. Sommersforelæsninger ved Kiøbenhavns Universitet fra 1ste Maj til 1ste Oct. 1801	S. 83
VIII. Achilles' og Hercules' Stiolde efter Homer og Hesiod, af det Grafske, ved Peter Ole Brønsted, Student	S. 86
IX. Rectoriske ved Universitetet	S. 91
X. Til Journalens Læsere ic.	S. 92
XI. Supplement til den ortograsiske Ordbog. Femte Bidrag	S. 94